

RAPPORT 2019:6

Effekter av höjd ersättning i föräldrapenning på grundnivå

En analys av effekter på barnafödande och förvärvsarbete av höjd
ersättning i föräldrapenningens grundnivå

isf

RAPPORT 2019:6

Effekter av höjd ersättning i föräldrapenning på grundnivå

En analys av effekter på barnafödande och förvärvsarbete av höjd ersättning i föräldrapenningens grundnivå

En rapport från Inspektionen för socialförsäkringen

Stockholm 2019

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) är en statlig myndighet som arbetar för en rättssäker och effektiv socialförsäkring som är hållbar för samhället och ger trygghet för individen.

ISF:s rapporter har olika fokus:

- *ISF Granskar och analyserar* innehåller en omfattande granskning och analys ur flera olika perspektiv. Avsikten är att presentera så långtgående slutsatser som möjligt och lämna rekommendationer på önskvärda förändringar.
- *ISF Redovisar* presenterar fakta utan att analysera dem på djupet. Det kan till exempel handla om att redovisa statistik, en rättslig observation eller en sammanställning av existerande kunskap.
- *ISF Kommenterar* fokuserar på att synliggöra något som ISF tycker behöver uppmärksammas. Det kan till exempel handla om att kommentera en pågående debatt, effekterna av rättstillämpningen eller att synliggöra olösta problem.
- *ISF Föreslår* lämnar mer fullständiga och konkreta förslag till ändrade regler eller andra förändringar som skulle kunna få socialförsäkringen att fungera bättre.

Publikationen kan läsas online, laddas ner och beställas på www.inspsf.se

© Inspektionen för socialförsäkringen
Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2019

ISBN: 978-91-88837-40-0

Innehåll

Generaldirektörens förord	5
Sammanfattning	7
1 Inledning	9
1.1 Syfte och frågor	11
1.2 Tidigare forskning om familjepolitiska reformer och beteendeförändringar	13
1.3 Föräldrapenningens ersättningsnivåer	14
1.4 Undersökningsdesign, data och analysmetod	17
1.5 Rapportens disposition.....	20
2 Effekter på benägenheten att skaffa ett första barn	21
2.1 Tillvägagångssätt	21
2.2 Endast höjningen 2013 hade viss effekt på barnafödandet – bland studenter	22
Effekter av höjningen 2002 på födelsetalen för första barnet	23
Effekter av höjningen 2013 på födelsetalen för första barnet	26
3 Effekter på förvärvsarbete och fortsatt barnafödande	31
3.1 Tillvägagångssätt	32
3.2 Lägre andel i förvärvsarbete i grundnivågruppen efter höjningen	36
Effekter på fortsatt barnafödande efter första barnet	36
Effekter på andel i förvärvsarbete efter första barnet	38
4 Diskussion och slutsatser	45

5	Bilaga A	49
5.1	Förklaring av åldersjusterade födelsetal i kapitel 2	49
5.2	Beskrivning av modell för förstabarnsfertilitet	49
5.3	Estimerade hazardmodeller för förstabarnsfertilitet i avsnitt 2.2.....	52
5.4	Beskrivning av modell för skattning andrabarnsfertilitet och sannolikhet för förvärvsarbete i avsnitt 3	53
5.5	Beskrivande statistik över Grundnivågrupp och SGI- grupp i avsnitt 3	59
	Referenser	63

Generaldirektörens förord

Föräldrapenning ger föräldrar möjlighet att vara hemma med sina barn under barnens första levnadsår. Föräldrapenning kan ges på två nivåer – inkomstrelaterad ersättning som ersätter en viss del av föräldrarnas arbetsinkomster, och ersättning på grundnivå som ger en ekonomisk grundtrygghet för de som har mycket låga eller inga inkomster.

Beroende på hur föräldrapenningen utformas kan den skapa incitament som påverkar i vilken utsträckning människor väljer att skaffa barn, och även i vilken utsträckning föräldrar deltar på arbetsmarknaden.

I den här rapporten undersöker vi hur två höjningar av föräldrapenningens grundnivå, som gjordes 2002 och 2013, påverkar barnafödande och förvävsarbete. Om grundnivån är mycket låg kommer den inte att ge någon reell ekonomisk trygghet och kan därmed få negativa effekter på barnafödandet eftersom människor inte anser sig ha råd att vara hemma med sina barn. Om grundnivån i stället är hög kan den ge incitament för föräldrar med låga inkomster att skaffa barn innan de har etablerat sig på arbetsmarknaden, eller att skaffa flera barn i stället för att arbeta. Det skulle i sin tur kunna leda till att de kan få svårare att etablera sig på arbetsmarknaden eller att komma tillbaka i arbete efter en föräldraledighet.

Syftet med den här rapporten är att fördjupa kunskapen om samspelet mellan föräldrapenningens ersättningsnivåer och föräldrarnas beteende när det gäller barnafödande och förvävsarbete. Det är viktigt att förstå hur föräldraförsäkringens utformning påverkar föräldrarnas beteende inför eventuella framtida förändringar av föräldrapenningens regelverk.

Det viktigaste resultatet från analysen är att grundnivåhöjningen år 2002 tycks ha minskat benägenheten bland mammor med mycket låg inkomst att gå till förvärvsarbete istället för fortsatt barnafödande eller föräldraledighet efter första barnets födelse.

Däremot tycks den höjda grundnivån ha haft marginella effekter på benägenheten att skaffa ett första barn bland kvinnor med låg eller ingen inkomst. Ett undantag är studerande på högskola där födelse-talen ökade något i samband med höjningen.

Rapporten har skrivits av Nicklas Korsell (projektledare) och Ann-Zofie Duvander.

Stockholm och Göteborg i maj 2019

Catarina Eklundh Ahlgren

Sammanfattning

Föräldrapenningen syftar främst till att täcka upp inkomstbortfallet vid ett barns födelse. Men försäkringen innehåller också en grundnivå för de föräldrar som inte arbetar eller har så låg inkomst att de inte kvalificerar sig till den högre inkomstrelaterade ersättningen. Ersättningen på grundnivå var relativt låg ända sedan 1970-talet, men sedan 2002 har den höjts markant flera gånger. Efter att ersättningen varit 60 kronor per dag under hela 1990-talet fram till och med 2001, höjdes ersättningen i omgångar upp till 250 kronor per dag från och med januari 2016.

Denna rapport redovisar ISF:s analys av effekterna av höjningarna som gjordes åren 2002 och 2013. Vi vet sedan tidigare att höjningen år 2002 påverkade mammors uttag av föräldrapenning och i denna granskning har vi analyserat kvinnors beteende när det gäller barnafödande och förvärvsarbete.

Eftersom det huvudsakligen är kvinnor som använder föräldrapenning på grundnivå antar vi att den höjda ersättningsnivån påverkar dem mer än männen när det gäller att skaffa barn och att förvärvsarbete efter första barnet. Därför har vi enbart undersökt kvinnor i denna granskning.

Resultaten tyder på små eller inga effekter på benägenheten att skaffa ett första barn bland de som berördes av grundnivåhöjningen. Det finns en viss skillnad i födelsetalen före och efter höjningarna av grundnivån 2002 och 2013 bland studerande på högskola. Detta gäller de studenter som har inkomst under brytpunkten för att få föräldrapenning på grundnivå. Men skillnaden i faktisk sannolikhet att få ett första barn för denna grupp är mycket liten eftersom födelsetalen är mycket låga till att börja med.

Resultaten i vår analys pekar också mot att den höjda grundnivån år 2002 hade viss effekt på tiden till förvärvsarbete bland förstföderskor, åtminstone under de första två åren efter barnets födelse. De med ersättning på grundnivå hade mindre sannolikhet att förvärvsarbete de första två åren efter att de fått barn, i jämförelse med de som hade föräldrapenning på grundnivå före höjningen.

Analysresultaten tyder också på att höjningen kan ha ökat benägenheten att skaffa ytterligare ett barn innan personen börjar förvärvsarbete igen, men detta resultat är inte statistiskt säkerställt.

En liten skillnad mellan grundnivån och den inkomstrelaterade ersättningen innebär ett mindre ekonomiskt incitament att förvärvsarbete innan man blir förälder. Men en låg ersättning på grundnivå innebär å andra sidan en låg ekonomisk trygghet under de första åren efter ett barns födelse för familjer med låg inkomst. Det finns därmed en viss inneboende konflikt mellan målet att förbättra den ekonomiska situationen för barnfamiljer med låga inkomster och att öka föräldrars, särskilt mammors, anknytning till arbetsmarknaden. Detta arbetsmarknadsmål är nära knutet till ett bredare mål om jämställdhet i hemmen och i arbetslivet. Om kvinnor inte har förvärvsarbetat innan de skaffar barn har de en sämre ingångsposition på arbetsmarknaden efter en föräldraledighet.

Resultaten i denna rapport pekar mot att en relativt stor och plötslig minskning av skillnaden mellan föräldrapenningens ersättningsnivåer kan leda till ett något senarelagd inträde eller återgång till förvärvsarbete efter ett första barn. En möjlig delförklaring till detta skulle kunna vara att en höjd ersättning på grundnivå innebär ett starkare ekonomiskt incitament för hushåll med låga inkomster att låta den som har den lägre inkomsten ta en större del av föräldraledigheten – givet att allt annat är lika.

Ett sätt att undvika effekter av stora och plötsliga förändringar i skillnaderna mellan föräldrapenningens ersättningsnivåer vore att låta ersättningen på grundnivå indexeras årligen. Om de två ersättningsnivåerna i försäkringen följs åt är det mindre troligt att skift i ersättningar påverkar blivande föräldrars beteende på icke avsedda sätt.

1 Inledning

Föräldrapenningen kompenserar inkomstbortfall när en förälder tar hand om sitt nyfödda barn. Föräldrar med inkomst över en viss brytpunkt får då ersättning i proportion till sin sjukpenninggrundande inkomst (SGI), upp till ett visst tak. Detta kallas för föräldrapenning på sjukpenningnivå. För föräldrar med inkomst under brytpunkten, eller ingen inkomst, garanterar försäkringen en viss grundläggande ersättning, så kallad föräldrapenning på grundnivå.

Bakgrunden till frågeställningarna i denna rapport är de relativt sett stora höjningarna av föräldrapenning på grundnivå under perioden 2002–2016. Från att ha legat på 60 kronor per dag under hela 1990-talet fram till och med 2001 höjdes ersättningen i omgångar upp till 250 kronor per dag från och med januari 2016.¹ En tidigare undersökning har visat att föräldrar som enbart hade rätt till föräldrapenning på grundnivå, särskilt mammor, använde fler dagar med föräldrapenning efter den första höjningen 2002.² I den här rapporten undersöker vi om de höjningar av ersättningen på grundnivå som gjordes 2002 och 2013 också påverkade kvinnors beteende när det gäller barnafödande och förvärvsarbete.

Föräldrapenningens ersättningsnivå kan påverka beslutet att skaffa barn eller beslutet att gå till förvärvsarbete på åtminstone tre olika sätt. För det första innebär en högre ersättningsnivå att den *temporära* kostnaden av att skaffa barn minskar. Det skapar bättre möjligheter för en förälder att vara föräldraledig innan hen har en stabil position på arbetsmarknaden, till exempel om föräldern inte uppfyller kraven för att få föräldrapenning baserad på tidigare inkomst. I denna rapport har vi undersökt om höjningen av grundnivån har förändrat barnafödandet bland kvinnor med låga eller inga inkomster.

¹ Se Fel! **Hittar inte referensskälla.**Figur 1.1.

² Inspektionen för socialförsäkringen. *Höjd grundnivå i föräldraförsäkringen*. Rapport 2016:1.

För det andra så innebär en stor skillnad i ersättning mellan föräldrapenning på grundnivå och sjukpenningnivå drivkrafter att förvärvsarbета och etablera sig på arbetsmarknaden innan det är dags att skaffa barn. De stora höjningarna av grundnivån minskade denna skillnad och kan därför ha haft effekter både på när kvinnor och män väljer att skaffa ett första och även senare barn. Det kan också ha påverkat föräldrars arbetskraftsdeltagande både före och mellan barnafödande. Den högre ersättningsnivån kan ha medfört att fler skaffar ett ytterligare barn snarare än att försöka skaffa ett arbete. Om så är fallet leder det till avsevärt längre sammanhängande föräldraledighetsperioder, som ofta inträffar innan återgång till (eller inträde till) förvärvsarbete.

För det tredje så påverkar förändringar i grundnivån inte bara individens drivkrafter till olika beteenden, utan förändringarna ger olika möjligheter att välja olika beteenden. Exempelvis leder en längre föräldraledighet till att det kan bli svårare att skaffa ett förvärvsarbete och då blir ett ytterligare barn ett mer möjligt alternativ.³

Dessutom kan en minskad skillnad mellan föräldrapenning på grundnivå och sjukpenningnivå skapa ekonomiska drivkrafter för hur föräldrarna fördelar föräldraledigheten mellan varandra. Om föräldrapenning på grundnivå höjs men inte den på sjukpenningnivå kan det bli ekonomiskt mer lönsamt att låta den av föräldrarna med den lägsta inkomsten ta en större del av föräldrapenningen, även om ersättningen ligger på grundnivå. Eftersom det ofta är kvinnan som har lägst inkomst kan detta leda till att ytterligare snedvrída könsfördelningen av uttaget av föräldraledighet. Det skulle också kunna leda till att kvinnan börjar förvärvsarbete senare. Vi undersöker inte könsfördelningen av föräldrapenningen i denna analys, men ser detta som en möjlig förklaring till en del av resultaten i rapporten.

Höjda ersättningsnivåer i föräldrapenningen har även en direkt effekt på vissa barnfamiljers ekonomi. Men hur förändringar i grundnivån påverkar den disponibla inkomsten för barnfamiljer beror på fler faktorer än föräldrapenningens ersättningsnivå. De föräldrar som har en anställning får ofta föräldralön från arbetsgivaren, det vill säga en extra ersättning som bygger på kollektivavtal. För familjer med

³ Se till exempel Evertsson M., och Duvander A.-Z., Parental Leave- Possibility or Trap? Does Family Leave Length Effect Swedish Women's Labour Market Opportunities? *European Sociological Review*, 2010, 27, 1-16.

försörjningsstöd kanske inte ersättningen i föräldrapenning påverkar hushållets inkomst om försörjningsstödet minskar lika mycket som föräldrapenningen ökar. Men för familjer med en förälder som förvärvsarbetar och en förälder som har föräldrapenning på grundnivå så kommer höjningen av ersättningsnivån troligen att höja hushållets inkomst.

Det förväntade mönstret av hur barn och arbete samvarierar är i Sverige att föräldrar generellt väntar med barn tills de är etablerade på arbetsmarknaden och har en rimlig inkomst att bygga föräldrapenningen på. Efter en tids föräldraledighet går de allra flesta tillbaka till det förvärvsarbete som de hade innan de var föräldralediga. De föräldrar som inte har ett arbete att gå tillbaka till befinner sig naturligtvis i en annan situation och har andra alternativ när föräldrapenningen är slut. Alternativ kan vara att söka jobb, att börja studera eller att skaffa ett ytterligare barn. Vi har undersökt alternativen att skaffa ytterligare ett barn, att få en arbetsinkomst samt att inget av detta inträffar, vilket till exempel kan bero på att föräldern studerar eller är hemma helt utan försörjning.

Analyserna i denna rapport riktar uteslutande in sig på kvinnor eftersom vi vet att det är kvinnor som i högst utsträckning använder föräldrapenning på grundnivå. Vi vet också från tidigare studier att kvinnors uttag av föräldrapenning på grundnivå ökade efter höjningen av grundnivån 2002.⁴ Vi antar därför att kvinnors fortsatta barnafödande och förvärvsarbete påverkas mer av föräldraförsäkringens utformning än vad mäns beteende gör. Men ju mer jämställt föräldrapenningen används desto viktigare blir det att undersöka vilka konsekvenser försäkringen har för både kvinnor och män.

1.1 Syfte och frågor

Syftet med den här rapporten är att fördjupa kunskapen om samspelet mellan föräldrapenningens ersättningsnivåer och föräldrars beteende när det gäller barnafödande och förvärvsarbete. Det är viktigt att förstå hur föräldraförsäkringens utformning påverkar föräldrars beteende inför eventuella framtida förändringar av föräldrapenningens regelverk. Ersättningsnivåerna är här en central del.

⁴ Inspektionen för socialförsäkring. *Höjd grundnivå i föräldraförsäkringen*. Rapport 2016:1.

De huvudsakliga frågorna för undersökningen är:

- Medförde den höjda föräldrapenningen på grundnivå att det blev vanligare att skaffa ett första barn utan att ha tjänat ihop tillräcklig sjukpenninggrundande inkomst (SGI) innan?
- Medförde den höjda föräldrapenningen på grundnivå att det blev vanligare att föräldrar vars första föräldraledighet varit på grundnivå direkt därefter skaffade ett ytterligare barn snarare än att gå till förvärvsarbete däremellan?
- Har inträdet på arbetsmarknaden efter ett första barn senarelagts efter höjningen av grundnivån för de föräldrar som hade föräldrapenning på grundnivå?

När det gäller den första frågan är effekterna troligen olika för olika grupper och typer av hushåll. Särskilt intressanta grupper är studenter och personer som har bott kort tid i Sverige och som ännu inte har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Eftersom föräldrapenning på grundnivå är ett tillfälligt bidrag under en begränsad period är ett rimligt antagande att den höjda grundnivån har en större effekt bland till exempel studerande som tillfälligt under studieperioden har en lägre inkomst. Studerande har relativt goda utsikter till (och troligen förväntningar om) ett fast jobb inom några år. En högre ersättning på grundnivå innebär att det blir mer ekonomiskt möjligt att skaffa ett första barn i en situation med tillfälligt låg inkomst.

Den andra och tredje frågan handlar om ifall den högre ersättningen på grundnivå skapar inlåsning i föräldraledighet eller barnomsorg i hemmet för vissa, och om det därmed försenar inträdet på arbetsmarknaden. Detta kan gälla vissa grupper, till exempel kvinnor som har bott kort tid i Sverige och unga eller lågutbildade föräldrar, det vill säga de som redan innan de fick barn hade en svag ställning på arbetsmarknaden. Är det till exempel fler som väljer att skaffa ett ytterligare barn direkt när den första föräldrapenningen är slut, i stället för att förvärvsarbete mellan barnen? De skulle i så fall få en avsevärt längre frånvaro från arbetsmarknaden, eller ett senare inträde.

En höjd grundnivå kan minska drivkraften att skaffa jobb för de föräldrar som planerar att skaffa fler barn. Om det är möjligt att leva på grundnivå (ofta i kombination med en partners inkomst) kan det till exempel bli vanligare att skaffa ett ytterligare barn snarare än att

ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Därmed får föräldern en mycket lång period utan förvärvsarbete, vilket kan påverka framtida möjligheter att få ett förvärvsarbete med rimlig inkomst.

1.2 Tidigare forskning om familjepolitiska reformer och beteendeförändringar

Både i Sverige och andra länder väntar kvinnor och män i stor utsträckning med att skaffa barn tills de har en relativt hög inkomst att basera sin föräldrapenning på.⁵ Även benägenheten att skaffa ett andra barn ökar med inkomsten.⁶ Tidigare svenska studier visar också att de personer som inte har en fast anställning och de som inte arbetar heltid är mer tveksamma till att skaffa barn än andra grupper.⁷ Vi vet att de som inte förvärvsarbetar är mindre benägna att skaffa barn, en grupp där studenter dominerar.⁸ De flesta skaffar inte barn under studietiden, och benägenheten är särskilt låg för kvinnliga studenter.⁹ Men förändringar i familjepolitiken kan påverka dessa mönster, till exempel genom att höja ersättningen för föräldrapenning på grundnivå.

Tidigare forskning beskriver utförligt hur förändringar i familjepolitik (och särskilt föräldraledighet) påverkar arbetsmarknadsanknytning och barnafödande, främst för kvinnor. En studie visar att en förlängning av den österrikiska föräldraledigheten med anställningsskydd ledde till att kvinnor oftare får ett andra barn och dröjer med att

⁵ Se till exempel Riksförsäkringsverket, *När har vi råd att skaffa barn?* RFV Analyserar 2001:8. eller Statistiska centralbyrån. *Barnafödande och sysselsättning. Upp- och nedgången i fruktsamheten 1985-1997*. Demografiska rapporter 1998:1.

⁶ Se till exempel Riksförsäkringsverket, *När har vi råd att skaffa fler barn?* RFV Analyserar 2003:8. eller Silva, E., *Essays on income and fertility: Sweden 1968–2009*. Lund: Lunds universitet 2014.

⁷ Fahlén, S., och Oláh, L., Female employment, work hours and childbearing intentions in Sweden in the early 2000s: A capability perspective. Working Paper 2010:8, Linnaeus Center on Social Policy and Family Dynamics in Europe. Stockholm University och Fahlén S., Oláh L.S. Work and Childbearing Intentions from a Capability Perspective: Young Adult Women in Sweden. In: Oláh L.S., Frątczak E. (eds) *Childbearing, Women's Employment and Work-Life Balance Policies in Contemporary Europe*. Work and Welfare in Europe. 2013, Palgrave Macmillan, London.

⁸ Statistiska centralbyrån. *Arbetsmarknadsstatus och fruktsamhet. Påverkar anknytningen till arbetsmarknaden kvinnor och mäns barnafödande?* Demografiska rapporter 2001:2

⁹ Thalberg, S. *Student and Family Formation. Studies on educational enrolment and childbearing in Sweden*. 2013, Sociologiska institutionen. Stockholms universitet.

återvända till förvärvsarbete.¹⁰ Kvinnors anställning och förvärvsinkomst påverkades på kort sikt, men mindre på lång sikt. En högre ersättningsnivå ledde också till en längre tid hemma.¹¹ Även i Tyskland visar forskningen att kvinnors möjlighet till en längre ledighet leder till att de skaffar ett andra barn utan att arbeta mellan barnen.¹² Liknande resultat finns i flera andra europeiska länder när det gäller höjt vårdnadsbidrag, det vill säga att sannolikheten ökar för ett andra barn, främst för kvinnor med låg utbildning.¹³ Sambanden mellan familjepolitik och barnafödande varierar även mellan länder. Till exempel visar en studie inte någon förändring i barnafödande när ett vårdnadsbidrag infördes år 1998 i Norge. Detta förklaras av att vårdnadsbidraget då lades till ett redan väl utbyggt system av föräldrapenning.¹⁴ Detta relaterar till svenska sammanhang genom att ett vårdnadsbidrag går att jämföra med att höja grundnivån, eftersom ersättningen inte är beroende av att föräldern har förvärvsarbetat innan hen blev förälder. Det är möjligt att en sådan förändring minskar drivkraften att arbeta innan föräldrarna får barn och även att den minskar drivkraften att arbeta innan de får ytterligare ett barn.

1.3 Föräldrapenningens ersättningsnivåer

Ersättning från (hel) föräldrapenning på sjukpenningnivå beräknas som knappt 80 procent av föräldrarnas SGI eller 10 prisbasbelopp om det är lägre. Denna ersättning divideras med 365 för att beräkna ersättningen per dag. Understiger dagsbeloppet ersättningen på grundnivå får föräldern ersättning på grundnivå. Mellan 1995 och fram till och med 31 december 2001 låg grundnivån på 60 kronor per dag. En förälder med årsinkomst på 27 375 kronor eller lägre fick

¹⁰ Lalive, R., och Zweimüller, J. How does parental leave affect fertility and return to work? Evidence from two natural experiments. *The quarterly Journal of Economics*, 2009, 1363–1402.

¹¹ LaLive, R., Schlosser, A., Steinhauer, A., och Zweimüller, J. Parental leave and mothers' careers: The relative importance of job protection and cash benefits. *Review of Economic Studies*, 2014, 81, 219–265.

¹² Arntz M., Dlugosz S. och Wilket R. The sorting of female careers after first birth: A competing risk analysis of maternity leave duration. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 2017, 79:5, s. 689–716.

¹³ Wood, J. N., Economic and institutional context and second births in seven European countries. *Population Research and Policy Review*, 2016, 35, 305–325.

¹⁴ Andersen S. N. Drange, N., Lappegard, T., Can a cash transfer to families change fertility behaviour? *Demographic Research*, 2000, 38:33, 897–928.

därför föräldrapenning på grundnivå, medan de med inkomster över denna brytpunkt fick föräldrapenning på sjukpenningnivå.

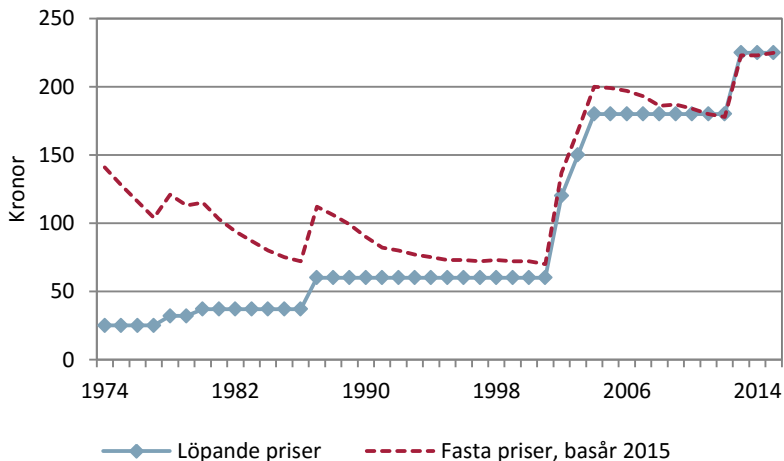
Den 1 januari 2002 dubblerades grundnivån till 120 kronor, vilket också innebar att brytpunkten mellan de olika ersättningsnivåerna ökade till 54 750 kronor. Även åren 2003 och 2004 höjdes grundnivån, först till 150 kronor och sedan till 180 kronor. Nästa tillfälle grundnivån förändrades var 2013 då ersättningen höjdes till 225 kronor per dag. Från och med 1 januari 2016 är ersättningen 250 kronor per dag. Ersättningen urholkades reellt under perioden 1974–2001 trots några höjningar (figur 1.1).

Den inkomstbaserade föräldrapenningen beräknas dessutom på olika sätt under olika perioder av föräldraledigheten. För att få ersättning på sjukpenningnivå under de första 180 dagarna med föräldrapenning måste föräldern under 240 dagar i följd innan barnet föddes ha haft minst en sådan inkomst att hen var berättigad till sjukpenning på lägstnivå. Efter de första 180 dagarna beräknas ersättningen i stället utifrån den inkomst som gäller när föräldrapenningen används. Eftersom det främst är mammor som använder föräldrapenning i början av barnens liv är 240-dagarsregeln viktigast för deras ersättningsnivå.

Motiven till att höja grundnivån har varit att skydda och stärka ekonomin i barnfamiljer, särskilt bland de som löper hög risk för utsatthet. Det gäller exempelvis unga föräldrar som inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden och familjer där minst en förälder är född utomlands.¹⁵

¹⁵ Prop. 2002/03:1, *Ekonomisk trygghet för familjer och barn*.

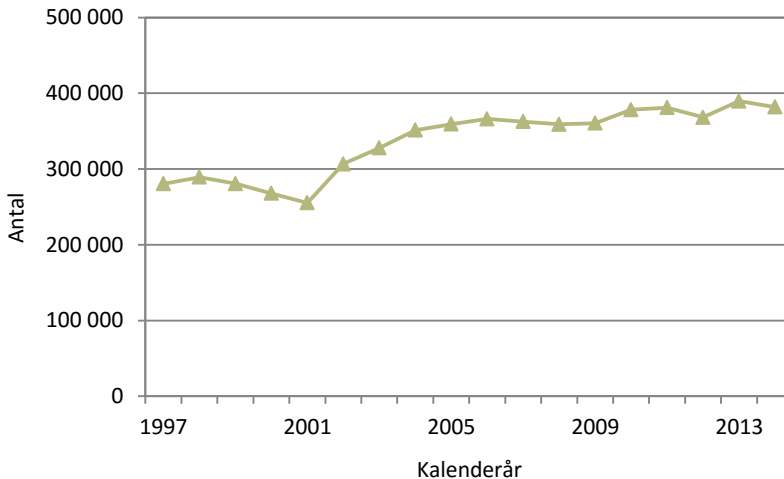
Figur 1.1. Ersättningen på grundnivå under perioden 1974–2015, i löpande priser samt i 2015 års prisnivå.

Källa: Försäkringskassan (föräldrapenning på grundnivå) och SCB (Konsumentprisindex). ISF:s beräkningar.

I figur 1.2 visas antal kvinnor i åldern 20–40 år som respektive år hade så låg inkomst (eller SGI om de hade en beslutad sådan) att deras föräldrapenning hade varit på grundnivå. Detta ger en uppfattning om hur många kvinnor som berördes av höjningarna. Under perioden 1997–2013 låg antalet kvinnor under brytpunkten för grundnivå på mellan 200 000 och 370 000. Antalet kvinnor i denna grupp ökade i samband med de stora höjningarna åren 2002–2004 efter att ha minskat under perioden 1998–2001. Till viss del är detta en bokföringsmässig effekt: en kraftigt höjd brytpunkt mellan ersättningsnivåerna innebär förstås att fler ligger under den nya nivån (allt annat lika). Det är viktigt att påpeka att svängningarna också avspeglar makroekonomiska förändringar. Troligen avspeglar minskningen av antalet kvinnor under brytpunkten i perioden 1998–2001 den samhällsekonomiska återhämtningen efter 1990-talskrisen.

Figur 1.2. Antal kvinnor 20–40 år med inkomst lägre än brytpunkten för grundnivå.

Källa: LISA (SCB) och MiDAS (Försäkringskassan). ISF:s beräkningar.

1.4 Undersökningsdesign, data och analysmetod

I detta avsnitt beskriver vi övergripande hur undersökningen är designad och vilka data som vi har använt. Eftersom vi har använt delvis olika metoder och avgränsningar för de olika huvudfrågorna finns en detaljerad metodbeskrivning under respektive resultatavsnitt samt i bilaga A.

Genomgående och återkommande i rapporten kommer vi att kalla dem vars inkomst låg under brytpunkten för att få föräldrapenning på sjukpenningnivå för ”grundnivågruppen”. Denna grupp kan betraktas som undersökningens ”behandlingsgrupp” eftersom det var de som berördes av höjningarna. De vars inkomster var högre än brytpunkten mellan de olika ersättningsnivåerna kallar vi genomgående för ”SGI-gruppen”.

Grupperna definieras alltså på följande sätt:

- *Grundnivågruppen* består av kvinnor med förvärvsinkomst eller sjukpenninggrundande inkomst under brytpunkten för föräldrapenning på grundnivå.
- *SGI-gruppen* består av kvinnor med förvärvsinkomst eller SGI i ett intervall över brytpunkten för föräldrapenning på grundnivå.

Den sistnämnda gruppen kallar vi SGI-gruppen eftersom de får föräldrapenning i proportion till sin SGI. De kan betraktas som en jämförelsegrupp som definieras av att deras inkomster ligger i ett intervall relativt nära brytpunkten.

I analyserna jämför vi utvecklingen från år till år mellan dessa båda grupper när det gäller sannolikheten att föda ett första barn, fortsatt barnafödande efter första barnet samt att ha inkomst från förvärvsarbete efter första barnet. Jämförelsen i utvecklingen med SGI-gruppen är viktig, inte minst för att undvika att någon ytterligare faktor som ändras för alla inte tolkas som en effekt av grundnivåhöjningen (som ju bara borde påverka grundnivågruppen). Sådana faktorer är exempelvis den förlängda föräldrapenningen och införandet av en andra reserverad månad från den 1 januari 2002. Därutöver tar vi även hänsyn till trenden över flera år eftersom skillnaden mellan enbart två års födelsetal eller andel förvärvsarbete kan bestå av ”slumpmässiga” variationer, d.v.s. små skillnader i bakomliggande förklaringsfaktorer som vi inte kan kontrollera.

Det är viktigt att påminna om att grundnivåhöjningarna åren 2002 och 2013 gällde för alla, även de som fått barn innan höjningen skedde och som hade föräldrapenningdagar kvar att använda. Detta innebär att effektutvärderingen inte har någon egentlig kontrollgrupp att jämföra med. Med kontrollgrupp menar vi här en grupp kvinnor som *vid tidpunkten för höjningen* inte fick del av den höjda ersättningsnivån men var helt jämförbara med grundnivågruppen när det gäller barnafödande och förvärvsarbete. Den viktigaste orsaken till det är att det som definierar grupperna är inkomst, och att inkomst även är en mycket viktig faktor när det gäller barnafödande och förvärvsarbete. Kvinnorna med inkomst under brytpunkten har ofta ingen förvärvsinkomst alls och är inte helt jämförbara med de som ligger över denna brytpunkt.

Frånvaron av en helt jämförbar kontrollgrupp vid samma tidpunkt som grundnivån höjdes försvårar möjligheterna att dra slutsatser när det gäller orsakssamband. Vid vissa tidigare ändringar i föräldrapenningens regelverk har de nya reglerna enbart gällt barn som föddes efter ett visst kalenderdatum. Detta innebär att situationen liknar ett ”naturligt experiment” där man till exempel har kunnat jämföra grupper som har fått barn väldigt nära i tid, men på olika sidor om en ”bryttidpunkt” mellan två olika regelverk. En sådan regeländring gjordes samtidigt som grundnivån höjdes: för barn födda den 1 januari 2002 eller senare förlängdes föräldrapenningen på grundnivå respektive sjukpenningnivå med 30 dagar. I ett sådant upplägg är det mycket troligt att de observerade skillnaderna mellan grupperna beror på de olika regelverken.¹⁶ Men grundnivåhöjningarna gällde alltså alla med inkomst under en viss brytpunkt – oavsett när barnet föddes.

Studien omfattar personer som var mellan 20–40 år under åren 1996–2013. Den använder uppgifter från Statistiska centralbyråns register Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA) kopplat med uppgifter om SGI-belopp från Försäkringskassans analysdatabas MiDAS. Förstföderskor som får tvillingar och mammor vars första barn är adopterat exkluderas ur studien, eftersom dessa grupper har andra regler för föräldrapenning. Individer utan fullständiga uppgifter i LISA har också tagits bort. Det kan röra sig om kvinnor som har flyttat utomlands för arbete och sedan kommer tillbaka. Eventuell inkomst intjänad utomlands går inte att observera i LISA.

Vad måste antas för att skillnader mellan grundnivågruppens och SGI-gruppens förändringar före och efter grundnivåhöjningen ska kunna tolkas som orsakad av höjningen? I denna typ av studie – där utvecklingen i en behandlingsgrupp jämförs med utvecklingen i en kontrollgrupp – brukar det antas att behandlingsgruppen hade utvecklats på samma sätt som kontrollgruppen, om de inte skulle ha fått ”behandlingen”. I detta fall antas att barnafödandet och förvärsarbetandet i grundnivågruppen, om dessa kvinnor inte skulle ha fått en höjd grundnivå, hade utvecklats på samma sätt som för SGI-gruppen. Detta antagande går inte att testa, utan vi får nöja oss med

¹⁶ Se till exempel Inspektionen för socialförsäkringen. *Ett jämställt uttag? Reformen inom föräldraförsäkringen*. Rapport 2012:4. och Inspektionen för socialförsäkringen. *Effekter på jämställdhet av reformer i föräldrapenningen*. Rapport 2013:17.

att undersöka om förändringen över tid var likartad i de båda grupperna under perioderna före höjningen.

En annan fråga som är viktig för att kunna utvärdera effekterna är hur kända höjningarna var i förväg för allmänheten. Detta avgör till exempel från vilken tidpunkt en eventuell effekt av höjningen verkade från och därmed också när eventuella beteendeförändringar skulle kunna börja synas. Höjningen av grundnivån från och med den 1 januari 2002 föreslogs i budgetproposition den 6 september 2001 utan medial uppmärksamhet.¹⁷ Eftersom förslaget kom så pass tätt inpå årsskiftet och att det inte fick någon medial uppmärksamhet bedömer vi det som sannolikt att höjningen var relativt okänd för allmänheten innan den faktisk genomfördes.

Samtidigt som grundnivån höjdes år 2002 förändrades föräldrapenningen även på andra sätt. Framst ökade antal dagar med föräldrapenning från 15 till 16 månader och en ytterligare månad reserverades för vardera föräldern. Dessa regler gällde barn födda från och med den 1 januari 2002. De resultat som redovisas angående fortsatt barnafödande och förvärvsarbete påverkas inte av denna förlängning.

1.5 Rapportens disposition

Kapitel 2 redovisar resultat från analysen av om grundnivåhöjningarna åren 2002 och 2013 hade någon effekt på benägenheten att skaffa ett första barn bland kvinnor i grundnivågruppen. Kapitel 3 redovisar resultat från analysen av om höjningarna påverkade fortsatt barnafödande och förvärvsarbete efter första barnet. Respektive kapitel ger även en mer detaljerad metodbeskrivning. I kapitel 4 diskuterar och värderar vi resultaten från analysen. Detaljerade analysresultat och beskrivningar av de statistiska modeller som används i analysen redovisas i bilaga A.

¹⁷ Prop. 2002/03:1, *Ekonomisk trygghet för familjer och barn*.

2 Effekter på benägenheten att skaffa ett första barn

Det huvudsakliga resultatet från analysen i detta kapitel är att höjningen av grundnivån från den 1 januari 2013 tycks ha haft en viss effekt på benägenheten att skaffa ett första barn bland studerande – men inte i övriga grupper. Vi finner inga statistiskt säkerställda effekter på förstabarnsfödandet av grundnivåhöjningen år 2002.

Avsnittet är disponerat på följande sätt:

- Avsnitt 2.1 beskriver hur analysen är gjord
- Avsnitt 2.2 redovisar resultaten av analysen mer i detalj.

2.1 Tillvägagångssätt

För att utvärdera effekten av den höjda ersättningsnivån på benägenheten att skaffa ett första barn har vi undersökt förstabarnsfertiliteten före och efter grundnivåhöjningarna år 2002 och 2013 bland kvinnorna i grundnivågruppen och jämfört med utvecklingen av förstabarnsfertiliteten under samma period hos SGI-gruppen. Genom att i analysen ta hänsyn till olika faktorer gör vi dessa grupper så jämförbara som möjligt, till exempel när det gäller ålder, sysselsättning och utbildning. För utvärderingen av höjningen år 2002 definierar vi grundnivågrupp respektive SGI-grupp på följande sätt:

1. Grundnivågruppen består av kvinnor i åldern 20–35 år som ännu inte fött ett första barn den 31 december varje kalenderår som vi följer dem och som hade en årlig förvärvsinkomst (i 2002 års prisnivå) som understeg brytpunkten för föräldrapenningsens grundnivå före den 1 januari 2002, 27 375 kronor.

2. SGI-gruppen består av kvinnor i åldern 20–35 år som ännu inte fött ett första barn den 31 december för varje kalenderår som vi följer dem och som hade förvärvsinkomst (i 2002 års prisnivå) i ett intervall strax över den brytpunkt som gällde efter höjningen av grundnivån åren 2002, 2003 och 2004. I analysen använder vi intervallet 85 000–150 000 kronor.

Vi har använt just dessa inkomstintervall eftersom den första gruppen fick del av hela höjningarna åren 2002, 2003 och 2004 medan den andra gruppen inte berördes av någon av dessa höjningar. På så sätt definierar vi grupper där det är tydligt vilka som berörs av grundnivåhöjningen och vilka som inte berörs. För utvärderingen av höjningen år 2013 definierades grundnivågruppen och SGI-gruppen på motsvarande sätt men med andra inkomstgränser. Den nya brytpunkten mellan ersättning på sjukpenningnivå respektive grundnivå från och med den 1 januari 2013 motsvarade en årsinkomst på 105 831 kronor.

Vi jämförde först utvecklingen av grundnivågruppens respektive SIG-gruppens födelsetal för ett första barn före och efter höjningarna av grundnivån – där vi bara har justerat för att studiepopulationens åldersfördelning förändras något över åren. Därefter genomförde vi en modellbaserad analys för att kontrollera för andra faktorer som kan tänkas påverka barnafödandet, särskilt förändringar i arbetsmarknadsläget (andel förvärvsarbetande i hemkommunen). Vi vet från tidigare studier att barnafödandet påverkas av arbetsmarknadsläget på lokal nivå.¹⁸ Vi har analyserat födelsetalen för tre olika grupper kvinnor: studenter på högskola, utrikes födda med kort tid i Sverige och övriga.

2.2 Endast höjningen 2013 hade viss effekt på barnafödandet – bland studenter

Som ett första steg i analysen har vi beräknat födelsetal för ett första barn i grundnivågruppen respektive SGI-gruppen i perioderna runt höjningarna av grundnivån år 2002 och 2013. Med födelsetal menas här antal kvinnor som födde sitt första barn under ett visst kvartal, dividerat med antal kvinnor som vid kvartalets början ännu inte hade fött ett barn. Födelsetalen kan ses som uppskattningar av sannolik-

¹⁸ Statistiska centralbyrån. *Barnafödande och sysselsättning. Upp- och nedgången i fruktsamheten 1985-1997*. Demografiska rapporter 1998:1.

heten att föda ett första barn bland kvinnor i detta åldersspann under respektive kvartal.¹⁹

Ett grundläggande antagande i analysen är att *om* den höjda ersättningsnivån har en effekt på barnafödandet kan detta börja synas i antal födda barn *tidigast* 40 veckor efter datumet då den nya ersättningen började gälla. Det beror på att höjningen teoretiskt kan ha en effekt på barnafödandet genom att påverka föräldrarnas beslut att börja skaffa barn eller beslut att behålla ett barn som inte var planerat. Tiden från beslutet att försöka bli gravid till att ett barn föds är tiden från beslut till befruktning + graviditetens längd (i genomsnitt 40 veckor). En studie bedömer att 38 procent blir gravida inom 1 månad och 68 procent inom 3 månader bland par som aktivt försöker bli gravida genom att tajma ägglossningsperiod.²⁰ Detta skulle innebära en mediantid på mellan 1 och 3 månader i populationen, eller något längre om vi antar att alla inte använder denna metod.

Effekter av höjningen 2002 på födelsetalen för första barnet

För höjningen av grundnivån den 1 januari 2002 betyder ovanstående resonemang att en effekt tidigast skulle kunna märkas från slutet av 2002 eller – troligare – början av 2003. Vi förväntar oss inte en skarp ökning vid en precis tidpunkt utan eventuellt en gradvis ökning av födelsetalen i grundnivågruppen.

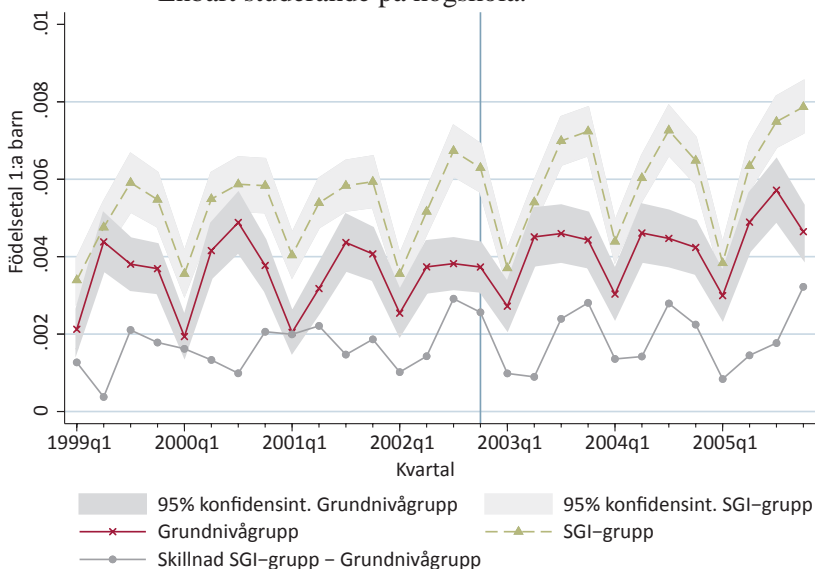
I figurerna 2.1–2.3 redovisas de kvartalsvisa åldersjusterade födelsetalen för ett första barn bland kvinnor 20–35 år under perioden 1999–2005. Figurerna avser studerande på högskola (figur 2.1), utrikesfödda med kortare tid i Sverige än 5 år (figur 2.2) och övriga (figur 2.3). Endast bland studenter och utrikesfödda med kort tid i Sverige syns en förändring i födelsetalen vid ungefär den tidpunkt då en effekt av grundnivåhöjningen skulle kunna börja synas, slutet av 2002 eller början av 2003. I figurerna har en vertikal linje lagts in vid kvartal 4 år 2002 för att markera var denna ”effektperiod” börjar.

¹⁹ Se 5.1 i Bilaga A för en förklaring och definition av åldersjusterade födelsetal.

²⁰ Gnoth C., Godehardt D., Godehardt E. och Frank-Herrmann P. Time to pregnancy: results of the German prospective study and impact on the management of infertility. *Human Reproduction*, 2003, 18(9), 1959–1966.

För gruppen studerande på högskola syns en relativt tydlig nivåhöjning i födelsetalen hos grundnivågruppen från och med första kvartalet 2003 som också består fram till slutet av observationsperioden. I den modellbaserade analysen är också nivåökningen i födelsetalen i grundnivågruppen från och med första kvartalet 2003 statistiskt säkerställd.²¹

Figur 2.1. Åldersjusterade kvartalsvisa födelsetal för första barnet bland kvinnor 20–35 år under perioden 1999–2005. Enbart studerande på högskola.

Anm.: Baserat på 190 026 individer under hela perioden. Se 5.1 i bilaga A för förklaring av åldersjusterade födelsetal, beräkningarna.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

Å andra sidan ökar födelsetalen i SGI-gruppen också vid ungefär samma tidpunkt, vilket skulle tala för att det är något annat än grundnivåhöjningen som är orsaken. Skillnaden mellan grupperna varken ökar eller minskar från och med första kvartalet 2014.

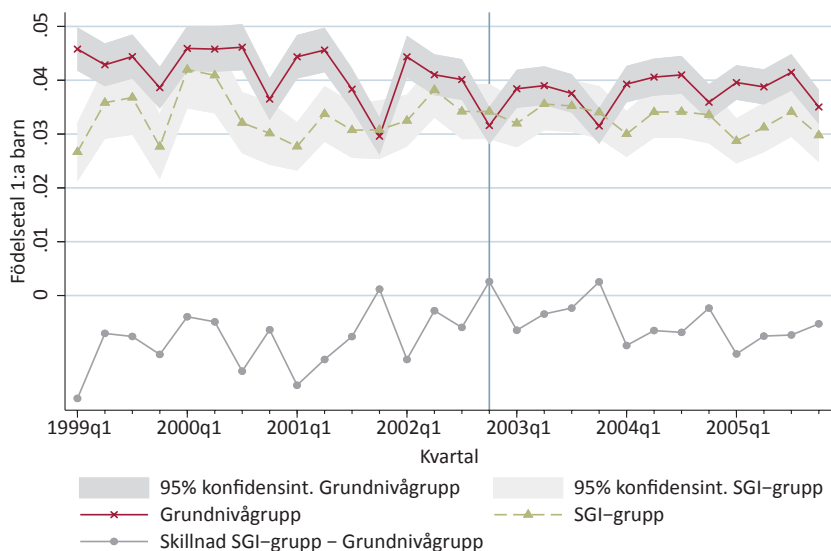
En möjlig förklaring till att båda grupperna ökar är att det i SGI-gruppen troligen finns många som har blivit klara med studierna under året och börjat jobba. Ur det perspektivet skulle förmodligen

²¹ Se 5.2 och 5.3 i Bilaga A för beskrivning av modell och regressionstabell

många i den gruppen då räknas som att de även tillhör grundnivågruppen – åtminstone under tiden av året fram till att de började jobba.

Bland de utrikesfödda kvinnorna med kort tid i Sverige syns inget nivåskifte i födelsetalen för grundnivågruppen på motsvarande sätt som för studenterna, men däremot en relativt tydligt trendförändring vid just den tidpunkt då en effekt av grundnivåhöjningen skulle kunna börja märkas. Detta syns också när vi undersöker skillnaden mellan de båda gruppernas födelsetal, som ökar hela vägen fram till kvartal 1 2003 för att därefter trendmässigt minska fram till slutet av 2005.

Figur 2.2. Åldersjusterade kvartalsvisa födelsetal för första barnet bland kvinnor 22–35 år under perioden 1999–2005. Enbart utrikesfödda med färre än 5 år i Sverige.

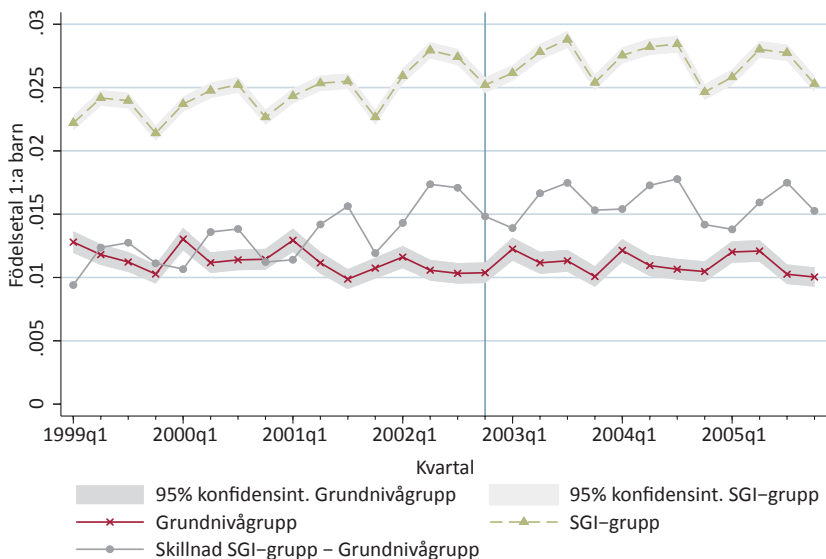

Anm.: Baserat på 54 496 individer under hela perioden. Se 5.1 i bilaga A för förklaring av åldersjusterade födelsetal.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

För gruppen övriga syns varken en förändring i nivå eller trend i grundnivågruppens födelsetal efter den höjda grundnivån. Däremot syns en viss avmattning i SGI-gruppens födelsetal från och med slutet på 2003.

Figur 2.3. Åldersjusterade kvartalsvisa födelsetal för första barnet bland kvinnor 20–35 år under perioden 1999–2005. Övriga (ej studenter eller utrikesfödda med kort tid i Sverige).

Anm.: Baserat på 571 156 individer under hela perioden. Se 5.1 i bilaga A för förklaring av åldersjusterade födelsetal.

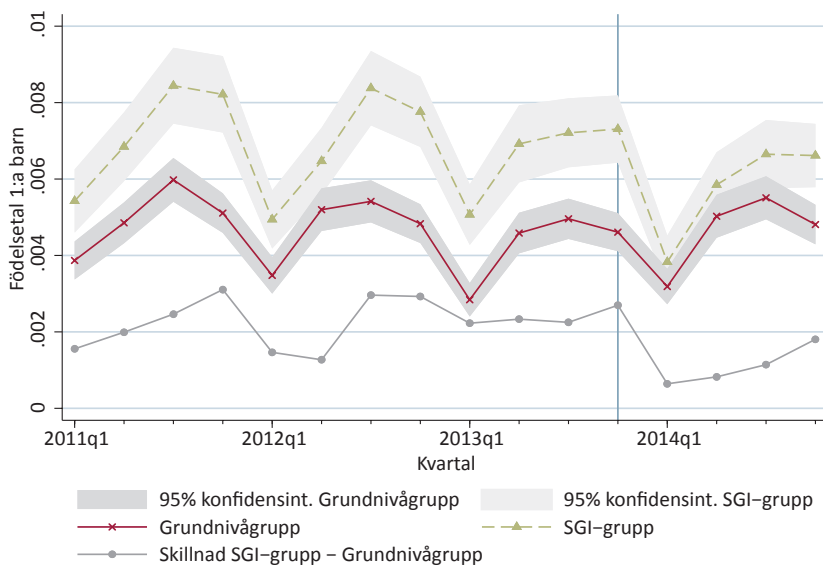
Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

Effekter av höjningen 2013 på födelsetalen för första barnet

Även 2013 höjdes grundnivån i föräldrampen, denna gång från 180 till 225 kronor om dagen. Figurerna 2.4–2.6 visar på motsvarande sätt som ovan de kvartalsvisa födelsetalen för ett första barn bland kvinnor 22–34 år, men nu för perioden 2011–2014. Figurerna avser grupperna studerande på högskola (figur 2.4), utrikes födda med mindre än 5 år i Sverige (figur 2.5) samt övriga (figur 2.6). Observera att en eventuell effekt på barnafödandet tidigast skulle kunna synas mot slutet på 2013 eller början på 2014.

Analysresultaten pekar mot att höjningen 2013 hade viss effekt på benägenheten att föda ett första barn bland studenter, men inte bland de andra grupperna. I figur 2.4 syns en relativt tydlig ökning i grundnivågruppen bland studerande på högskola och skillnaden mot SGI-gruppen minskar tydligt från första kvartalet 2014. I den modell-baserade analysen uppskattas ökningen i grundnivågruppen till cirka 15 procent jämfört med om grundnivån inte hade höjts.²²

Figur 2.4. Åldersjusterade kvartalsvisa födelsetal för första barnet bland kvinnor 22–35 år under perioden 2011–2014. Enbart studerande på högskola.

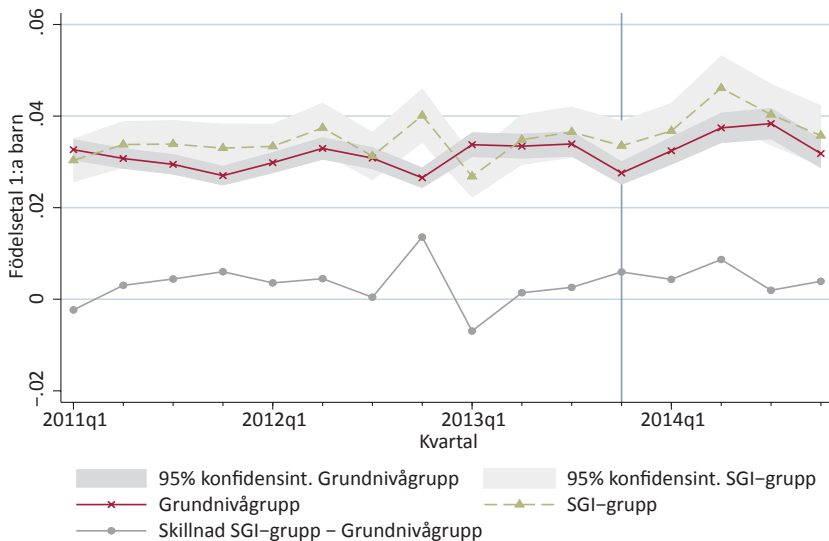
Anm.: Baserat på 94 343 individer under hela perioden. Se 5.1 i bilaga A för förklaring av åldersjusterade födelsetal.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

Bland utrikesfödda med kort tid i Sverige samt bland övriga syns inga tydliga förändringar i födelsetalen för grundnivågruppen, varken när det gäller nivå eller trend. För den förstnämnda gruppen syns visserligen en svag uppgång från andra kvartalet 2014 men denna lilla ökning gäller även för SGI-gruppen.

²² Se 5.3 i bilaga A för regressionstabell.

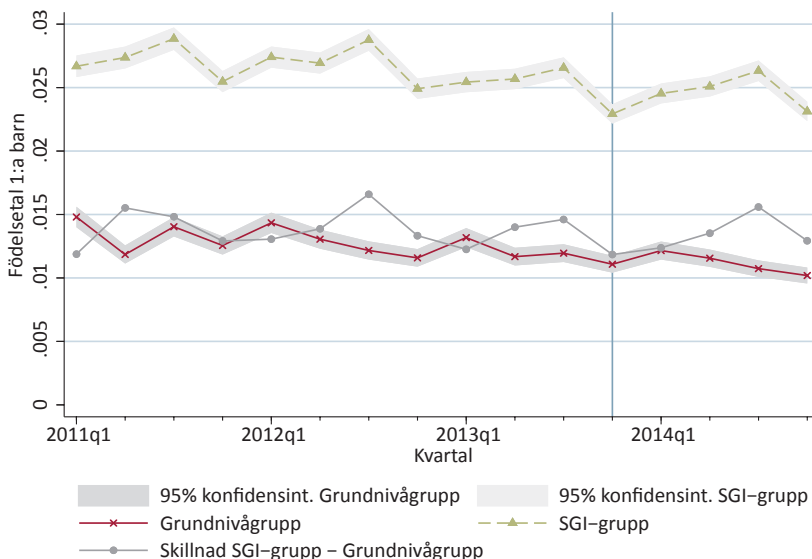
Figur 2.5. Åldersjusterade kvartalsvisa födelsetal för första barnet bland kvinnor 22–35 år under perioden 2011–2014. Enbart utrikesfödda med färre än 5 år i Sverige.

Anm.: Baserat på 23 681 individer under hela perioden. Se 5.1 i bilaga A för förklaring av åldersjusterade födelsetal.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

Figur 2.6. Åldersjusterade kvartalsvisa födelsetal för första barnet bland kvinnor 22–35 år under perioden 2011–2014. Ej studenter eller utrikesfödda med mindre än 5 år i Sverige.

Anm.: Baserat på 150 744 individer under hela perioden. Se 5.1 i bilaga A för förklaring av åldersjusterade födelsetal.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

Sammantaget pekar analysen mot att höjningarna av grundnivån 2002-2013 hade effekt på benägenheten att skaffa ett första barn bland kvinnor som studerade, men inga effekter ibland övriga. Bland utrikesfödda med kort tid i Sverige syns visserligen något som skulle kunna vara ett trendbrott i skillnaden mellan grundnivå-gruppens och SGI-gruppens födelsetal runt höjningen 2002, men detta syns inte 2013.

Studenter är av särskilt intresse för vår undersökning eftersom de är i en situation med tillfälligt låga inkomster men troligen med en förväntan om högre inkomster. För dem skulle en höjd (tillfällig) föräldrapenning på grundnivå kunna skapa ett relativt sett större incitament att våga skaffa ett första barn än för andra grupper. En högre ersättning under en begränsad period med låga inkomster skulle kunna göra att de vågar skaffa ett barn. Utan en förväntan om högre permanenta inkomster inom en snar framtid spelar en tillfälligt högre

ersättning från föräldrapenning troligen mindre roll.²³ Detta förklarar kanske att vi inte hittar några effekter på benägenheten att skaffa ett första barn bland övriga kvinnor i grundnivågruppen.

²³ Se till exempel Thalberg, S. *Student and Family Formation. Studies on educational enrolment and childbearing in Sweden*. 2013, Sociologiska institutionen. Stockholms universitet.

3 Effekter på förvärvsarbete och fortsatt barnafödande

I det här kapitlet presenterar vi resultat om hur höjningen av ersättningen har påverkat benägenheten i grundnivågruppen att gå till förvärvsarbete eller att skaffa ett andra barn direkt efter första barnets födelse.

Resultaten pekar mot att den höjda grundnivån år 2002 medförde en något lägre benägenhet för kvinnorna i grundnivågruppen att vara i förvärvsarbete under de två första åren efter första barnets födelse. Sannolikheten att ha minst ett inkomstbasbelopp i förvärvsinkomst dessa år minskade i grundnivågruppen efter höjningen medan den var relativt oförändrad i SGI-gruppen. För den grupp kvinnor som efter två år efter första barnets födelse ännu var föräldralediga finns inga statistiskt säkerställda effekter på sannolikheten att skaffa ett andra barn eller börja förvärvsarbeta under år 3 och 4 efter det första barnets födelse.

Detta resultat gäller även när vi tar hänsyn till utvecklingen av arbetsmarknaden och till vissa andra faktorer som samvarierar med andel i förvärvsarbete och fortsatt barnafödande.

Det finns en viss tendens i resultaten som pekar mot att benägenheten att skaffa ett andra barn snarare än att gå till förvärvsarbete har ökat under de 2 första åren efter första barnets födelse. Men denna effekt är inte statistiskt säkerställd.

Kapitlet är disponerat på följande sätt:

- Delavsnitt 3.1 beskriver hur analysen är gjord
- Delavsnitt 3.2 redovisar resultaten av analysen mer i detalj.

3.1 Tillvägagångssätt

När vi utvärderar vilka eventuella effekter den höjda grundnivån kan ha haft på förvärvsarbete och fortsatt barnafödande efter första barnet måste vi studera dessa händelser *tillsammans*. Att förvärvsarbeta eller skaffa ett andra barn är starkt beroende av varandra, vilket innebär att om det ena händer så påverkar det sannolikheten för det andra betydligt. Vi tar hänsyn till detta genom att betrakta de olika händelserna som ”konkurrerande”, sett som *förstagångshändelser*. Det innebär exempelvis att om mamman börjar förvärvsarbeta innan hon har skaffat ett andra barn kan inte det omvända inträffa. I metodlitteraturen kallas sådana händelser för *Competing Risks*.²⁴

Analysen begränsas av att vi inte har exakta uppgifter om tidpunkten för när mammorna gick till ett förvärvsarbete, utan endast deras årliga förvärvsinkomst. Därför skattar vi en modell för sannolikheter *per kalenderår* (efter första barnets födelse) för att följande händer först: 1) skaffa ytterligare ett barn, 2) förvärvsarbeta.²⁵ Om ingen av dessa händelser inträffar under ett visst år räknar vi med att mamman fortfarande är föräldraledig, studerar eller åtminstone inte förvärvsarbetar. Analysen är därför uppställd på följande sätt:

1. Vi definierar årsgrupper utifrån vilket kalenderår under perioden 1996–2001 som kvinnorna födde sitt första barn. Vi begränsar oss till de som födde första barnet under det fjärde kvartalet respektive år av skäl vi förklarar nedan.
2. Precis som i analysen av förstabarnsfertiliteten följer vi två grupper av kvinnor, grundnivågruppen och SGI-gruppen. Men eftersom vi har faktisk SGI för alla förstagångsmammorna kan vi definiera grupperna mer exakt:
 - a. Grundnivågruppen består av de som hade (inflationsjusterad) SGI under brytpunkten för föräldrapenning på sjukpenningnivå som gällde från och med den 1 januari 2002, det vill säga 54 750 kr per år. Om mamman inte hade något SGI-beslut använder vi i stället hennes uppskattade årsinkomst samma år

²⁴ För en introduktion av Competing Risk-modeller, se t.ex.: Putter H., Fiocco M., och Geskus R., Tutorial in biostatistics: Competing risks and multi-state models. *Statistics in Medicine*, 2007, 26, s. 2389–2430.

²⁵ I metodlitteraturen kallas detta ”Cause specific hazards”.

som första barnet föddes. Vi antar att den inkomst mamman hade intjänades innan barnet föddes. Den uppskattade årsinkomsten blir då $I_{ann} = (365/T) \times Inkomst$ där $T =$ antal dagar in i kalenderåret som första barnet föds.

- b. SGI-gruppen består av de kvinnor som hade (inflationsjusterad) SGI i intervallet 84 665–200 000 kronor, det vill säga över brytpunkten för grundnivå som gällde från och med den 1 januari 2004 och alltså inte berördes av någon av höjningarna under åren 2002–2004. Om mamman inte hade något SGI-beslut används i stället den uppskattade årsinkomsten samma år som första barnet föddes.
3. Vi följer mammorna tills de antingen har minst ett inkomstbasbelopp i förvärvsinkomst eller får ett andra barn, men högst fyra hela kalenderår räknat från första barnets födelse. Under vart och ett av dessa kan alltså någon av följande händelser inträffa:
- a. Händelse 1: Mamman får ett andra barn utan att ha förvärvsinkomst som är större än 1 inkomstbasbelopp under något år sedan förra barnets födelse.
 - b. Händelse 2: Mamman har en förvärvsinkomst som är större än 1 inkomstbasbelopp för första gången detta år efter första barnets födelse. Hon kan också ha fött ett andra barn under samma år men då antar vi att inkomsten förvärvades innan barnet föddes.
 - c. Ingetdera av ovanstående inträffar. Mamman är fortfarande föräldraledig, studerar eller förvärvsarbetar åtminstone inte.

Om någon av händelserna 1 och 2 inträffar slutar vi att följa mamman. De tre händelserna ovan är ömsesidigt uteslutande (endast en av dem kan inträffa) varje kalenderår och modelleras som en multinomial variabel som kan anta värdena $Y = \{1,2,3\}$. I tekniska termer är modellen en Competing Risk-modell i diskret tid (år) och estimeras som en multinomial logistisk regressionsmodell.

Vi har flera skäl till att följa just de som blev förstagångsmödrar fjärde kvartalet varje år. För det första fick den första ”behandlade” gruppen – de som fick sitt första barn kvartal 4 år 2001 – merparten av sina första år med barnet med den höjda ersättningen. För det andra omfattades inte de barnen av den extra föräldrapenning-månaden från och med den 1 januari 2002. För det tredje kan vi också få en relativt bra uppfattning om deras normala helårsinkomst samma år som första barnet föddes utifrån inkomststoppgiften för helåret genom att anta att den inkomsten helt intjänades innan barnet föddes (se även diskussionen i punkt 2a ovan).

Det mått vi använder för om mamman förvärvsarbetar är relativt generöst. Vi använder inkomstbasbeloppet för år 2002 på 38 800 kronor, vilket kan tyckas vara mycket lågt för att definiera förvärvsarbete. Men mammorna i grundnivågruppen hade inkomster under 27 375 kronor, och de flesta hade ingen inkomst alls. Ur det perspektivet är den gräns vi använder en relativt stor skillnad.

Vi antar att sannolikheten för de olika händelserna beror på vilket år efter första barnets födelse det är (1, 2, 3 eller 4), vilket kalenderår det är (1996–2001), om mamman hör till grundnivågruppen eller SGI-gruppen samt även på ett antal bakgrundsvariabler.

Bakgrundsvariablerna vid första barnets födelse är mammans ålder, utbildningsnivå, om hon är utrikesfödd och nyligen invandrad, om hushållet hade låg ekonomisk standard, om mamman hade någon förvärvsinkomst eller åtminstone kontrolluppgift året innan första barnet föddes. De tidsvarierande variablerna är hushållstyp (ensamstående eller samboende/gift) och andelen förvärvsarbetande i mammans hemkommun. Avsnitt 5.4 i bilaga A beskriver utförligare den modell som används i analysen och även variablerna i modellen.

Utifrån den estimerade modellen testar vi om sannolikheterna för de olika händelserna har förändrats just för grundnivågruppen men inte för SGI-gruppen efter höjningen med en så kallad ”difference-in-differences”-analys.²⁶ Då jämför vi förändringen år från år i de båda grupperna före och efter höjningen. Om man kan anta att de båda grupperna hade utvecklats på ett likartat sätt om höjningen inte genomförts kan man tolka en skillnad i årsskillnad mellan grupperna

²⁶ Se till exempel Angrist J. D., och Pischke J.-S. *Mostly Harmless Econometrics - An Empiricist's Companion*. Princeton University Press, 2009.

som en effekt av höjningen. Analysen är snarlik den vi använde i föregående avsnitt men med två viktiga skillnader: tidsskalan är helår istället för kvartal och under varje år kan tre olika händelser inträffa i stället för två.

Både grundnivågruppen och SGI-gruppen är alltså väsentligen desamma som i föregående avsnitt. Skillnaden är att vi i denna analys använder den SGI som faktiskt är beslutad snarare än mammas inkomst året innan. SGI är förhoppningsvis en bättre indikator på vilken grupp som mamman tillhör eftersom den inte är beroende av temporära förändringar i inkomst. Sådana förändringar kan exempelvis orsakas av tillfällig sjukdom, arbetslöshet eller andra avbrott i arbete. I de – mycket få – fall där mamman inte använde någon föräldrapenning och alltså inte hade något beslut om SGI använder vi i stället hennes uppskattade inkomst samma år som första barnet föddes. Det innebär att vi antar att hon inte jobbade alls resten av året efter förlossningen, och vi räknar upp den eventuella förvärvsinkomst hon hade till vad den skulle varit under ett helt år.

SGI-gruppen är betydligt större än grundnivågruppen (tabell 3.1) men minskar också betydligt under observationsperioden, från närmare 13 000 mammor under år 1996 till knappt 7 000 under år 2001. Detta beror på att det under perioden blev färre och färre som låg i det relativt snäva inkomstintervallet som avgränsar gruppen, 85 000–200 000 per år. Detta avspeglar i sin tur att det under perioden var en realekonomisk tillväxt som medförde större spridning i realinkomstfördelningen.

Tabell 3.1. Antal mammor 25–44 år i grundnivågruppen respektive SGI-grupperna uppdelat på födelseår för första barnet (kvartal 4)

<i>Födelseår 1:a barnet</i>	<i>Grundnivågrupp</i>	<i>SGI-grupp</i>	<i>Total</i>
1996	1 647	12 686	14 333
1997	1 510	11 168	12 678
1998	1 505	10 377	11 882
1999	1 652	8 756	10 408
2000	1 644	7 925	9 569
2001	1 474	6 978	8 452
Total	9 432	57 890	67 322

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (FK), ISF:s beräkningar.

3.2 Lägre andel i förvärvsarbete i grundnivågruppen efter höjningen

Detta avsnitt redogör för resultaten från analysen av om grundnivåhöjningen år 2002 påverkade benägenheten att gå till förvärvsarbete eller fortsatt barnafödande i grundnivågruppen.

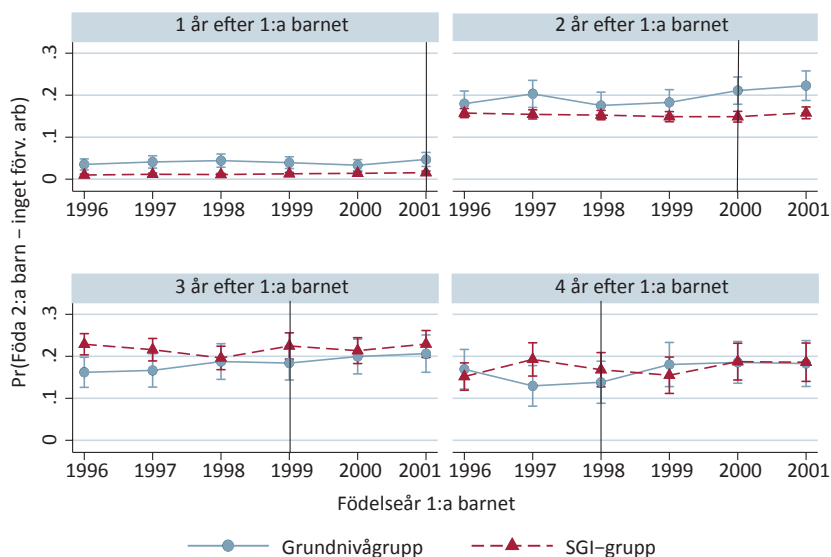
Effekter på fortsatt barnafödande efter första barnet

Sannolikheten för att föda ett andra barn redan under det första året efter första barnet ökade något i grundnivågruppen, +1,5 procentenheter (figur 3.1, tabell 3.2), men denna ökning är inte statistiskt säkerställd. I SGI-gruppen var skillnaden försumbar, +0,2 procentenheter (tabell 3.2). Det finns alltså en viss skillnad i hur stor förändringen var mellan åren i de båda grupperna just vid höjningen av grundnivån. Men denna skillnad-i-årsskillnader mellan grundnivågruppen och SGI-gruppen är inte statistiskt säkerställd.

När det gäller det fortsatta barnafödandet under år 2 efter det första barnet fanns även där en viss skillnad i hur grundnivågruppens och SGI-gruppens sannolikheter förändrades före och efter grundnivåhöjningen. För grundnivågruppen syns en uppgång i sannolikheten att skaffa ett andra barn bland förstföderskorna år 2000 som inte syns

i SGI-gruppen. Ökningen i grundnivågruppen var på cirka 3 procentenheter (tabell 3.3) medan den var försumbar i SGI-gruppen. Men inte heller denna skillnad i årsskillnader (cirka 3 procentenheter) var statistiskt säkerställd. Detta förklaras av att grundnivågruppen är relativt liten och att modellen också tar hänsyn till de historiska årtill-år-variationerna och det är tydligt att liknande variationer mellan åren har synts tidigare, till exempel mellan åren 1997 och 1998. För år 3 och 4 syns inga skillnader vid de kalenderår då en effekt i sådana fall borde kunna ses. Vi har inte funnit några statistiskt säkerställda effekter när det gäller detta.

Figur 3.1. Estimerade sannolikheter att skaffa ett andra barn år 1,2,3 respektive 4 efter första barnets födelse. Förstföderskor kvartal 4 åren 1996–2001.

Anm.: Figuren visar de estimerade sannolikheterna för att den första händelsen var att föda ett andra barn. De enskilda diagrammen i figuren avser år 1, 2, 3 respektive 4 efter första barnets födelse – med året då första barnet föddes på x-axeln (1996–2001). Dessutom visar figuren om kvinnorna tillhörde grundnivågruppen eller SGI-gruppen. I figuren är också en vertikal linje inlagd som markerar det första året en eventuell effekt av höjd grundnivå skulle kunna ses. Sannolikheterna är genomsnittliga predicerade sannolikheter från en Competing-Risk-modell där alla bakgrundsvariabler för individerna hålls konstanta och endast kalenderår varieras i beräkningarna. Se avsnitt 5.4 i bilaga A för en mer detaljerad beskrivning av modellen.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

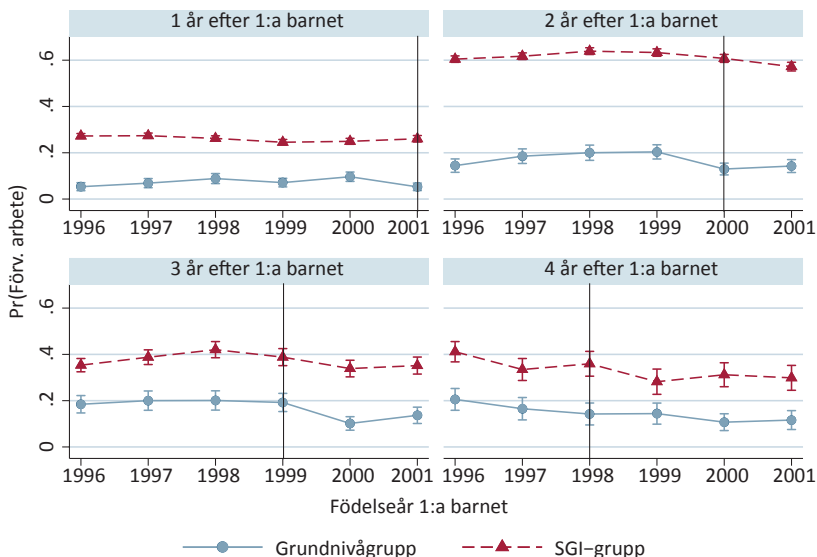
Effekter på andel i förvärvsarbete efter första barnet

I grundnivågruppen minskar sannolikheten att vara i förvärvsarbete under första året efter första barnets födelse när man jämför förstföderskorna 2000 och 2001 (figur 3.2). Denna minskning är från 10,1 till 5,5 procent, alltså nästan en halvering (tabell 3.2). I SGI-gruppen ökar i stället denna sannolikhet marginellt. Denna skillnad i årskillnader är också statistiskt säkerställd och vi drar slutsatsen att sannolikheten att arbeta ett år efter det första barnet minskade för de som påverkades av att grundnivån höjdes.

Även under andra året minskar sannolikheten att arbeta för de som berörs av grundnivåhöjningen. Bland dem med på grundnivå minskade sannolikheten att vara i arbete under andra året efter barnets födelse från 20 till 13 procent i och med höjningen (tabell 3.3). I SGI-gruppen minskade sannolikheten från 63 till 60 procent. Även denna skillnad i årsskillnader mellan grupperna är statistiskt säkerställd.

Det generella mönstret är att SGI-gruppen har högre sannolikhet att förvärvsarbeta under alla fyra åren efter första barnet, och särskilt under det andra året (figur 3.2, den andra figuren på övre raden). Men över tid ser vi en svag tendens till lägre sannolikhet att förvärvsarbeta i denna grupp, något som vi däremot inte kan koppla till förändringen i grundnivån. Det syns en liknande tendens över tid i grundnivågruppen över de studerade åren. Men varken barnafödandet eller förvärvsarbetet ändras nämnvärt under år 3 och 4 efter barnets födelse.

Figur 3.2. Sannolikheter att ha minst ett inkomstbasbelopp i förvärvsinkomst år 1,2,3 respektive 4 efter första barnets födelse. Förstfödernas kvartal 4 åren 1996–2001.

Anm.: Sannolikheterna är genomsnittliga predicerade sannolikheter från en Competing-Risk-modell där alla bakgrundsvariabler för individerna hålls fast och endast kalenderår varierar i beräkningarna. Se 5.4 i bilaga A för en utförlig beskrivning av modellen

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar

Tabell 3.2. Genomsnittliga justerade sannolikheter (i procent) att få ett andra barn respektive förvärvsarbete redan under det första året efter första barnets födelse. Skillnad mellan förstfödernas 2000–2001 och skillnad i årsskillnad mellan grundnivågruppen och SGI-gruppen.

		2000	2001	Diff	Diff-in-diff
Få 1:a barn	Grundnivågrupp	3,6	5,1	1,5	1,3
	SGI-grupp	1,4	1,6	0,2	
Förvärvsarbete	Grundnivågrupp	10,1	5,5	-4,6(**)	-5,7(***)
	SGI-grupp	25,2	26,4	1,2	

Anm.: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

Tabell 3.3. Genomsnittliga justerade sannolikheter (i procent) att få ett andra barn respektive förvärvsarbete under det andra året efter första barnets födelse. Skillnad mellan förstföderskor 1999–2000 och skillnad i årsskillnad mellan grundnivågruppen och SGI-gruppen.

		1999	2000	Diff	Diff-in-diff
Få 1:a barn	Grundnivågrupp	18,7	21,7	3,0	3,0
	SGI-grupp	15,0	15,1	0,1	
Förvärvsarbete	Grundnivågrupp	20,4	13,0	-7,4(***)	-4,6(***)
	SGI-grupp	63,3	60,5	-2,7(*)	

Anm.: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Källa: LISA (SCB) samt MiDAS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

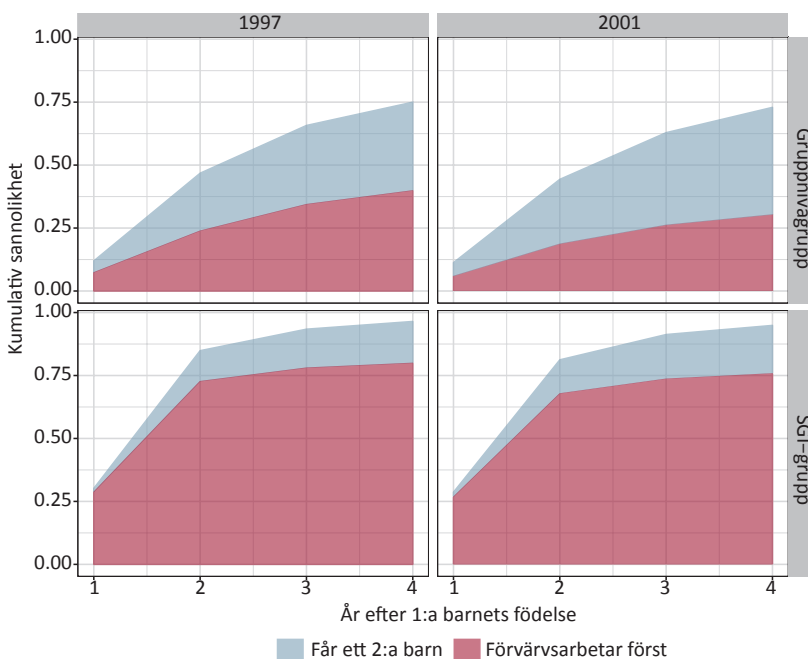
Ett sätt att sammanfatta resultaten från ovanstående analys är att beräkna ackumulerade sannolikheter för de olika händelserna sett över alla 4 år efter första barnets födelse. Med ackumulerad sannolikhet ("cumulative incidence" i metodlitteraturen) menar vi sannolikheten att händelsen inträffar någon gång från det att första barnet föds till och med ett visst antal år efter. Vi kan till exempel beräkna vad sannolikheten är att en mamma har förvärvsinkomst (innan hon eventuellt skaffar ett andra barn) inom de två första åren efter första barnets födelse.

Figur 3.3 illustrerar de beräknade ackumulerade sannolikheterna för grundnivågruppen respektive SGI-gruppen – dels för förstföderskorna 1997, dels för de som fick sitt första barn 2001. Sannolikheterna för ett andra barn respektive att ha förvärvsarbete är staplade ovanpå varandra så att den sammanlagda höjden avspeglar sannolikheten att någon av dessa händelser inträffar det aktuella året *eller tidigare*.

Vi ser att det är relativt små skillnader mellan förstföderskorna 2001 – som under de 4 första åren hade den högre grundnivån – och förstföderskorna 1997 – som hade den gamla grundnivån under alla fyra åren (figur 3.3). Men vi kan också se att förstföderskorna år 2001 börjar förvärvsarbete senare än förstföderskorna år 1997. Denna skillnad är större i grundnivågruppen än i SGI-gruppen.

Bland mammorna i grundnivågruppen år 1997 estimeras att knappt 40 procent har haft förvärvsinkomst innan de fick ett andra barn någon gång under de fyra första åren efter första barnets födelse (figur 3.3, övre vänstra diagrammet). Bland förstföderskorna år 2001 i samma grupp hade andelen fallit till knappt 30 procent (övre högra diagrammet). Det innebär alltså att den ackumulerade sannolikheten att ha förvärvsinkomst före ett andra barn under de första fyra åren minskade med 10 procentenheter.

Figur 3.3. Diagrammen visar de staplade kumulativa sannolikheterna – det vill säga sannolikheten att händelsen inträffar någon gång upp till och med år t – att A) föda ett andra barn först utan att ha förvärvsarbetat innan, B) ha förvärvsinkomst innan mamman skaffar sitt andra barn. För förstföderskor år 1997 respektive 2001.

Anm.: Sannolikheterna är genomsnittliga predicerade sannolikheter från en Competing-Risk-modell. Se avsnitt 5.3 i bilaga A för en mer detaljerad beskrivning av modellen.

Källa: LISA (SCB) samt MiDaS (Försäkringskassan), ISF:s beräkningar.

I SGI-gruppen minskade sannolikheten också, från 80 till drygt 75 procent, alltså hälften så mycket som i grundnivågruppen. Det är också något vanligare att endast skaffa ett ytterligare barn. De som fick barn före höjningen är oftare kvar i att varken förvärvsarbete eller skaffa fler barn.

Vi gör här jämförelser mellan grupper som får barn relativt långt ifrån varandra eftersom den första gruppen – förstföderskorna 1997 – är helt ”obehandlade”, det vill säga att de hade den gamla grundnivån under hela uppföljningsperioden på fyra år. Den andra gruppen förstföderskor fick däremot del av den höjda grundnivån i stort sett under hela observationsperioden. Men fyra år är en relativt lång tid och det är därför vi gör jämförelsen mellan grupper av förstföderskor som ligger närmare varandra i tid i början av detta avsnitt.

Sammantaget pekar analysen på att den höjda grundnivån år 2002 hade viss effekt på tiden till förvärvsarbete, åtminstone under de första två åren efter första barnet. Analysresultaten tyder också på att höjningen kan ha ökat benägenheten i grundnivågruppen att skaffa ytterligare ett barn innan förvärvsarbete, men detta resultat är inte statistiskt säkerställt.

Frågan är förstas om vi vågar koppla de observerade skillnaderna till just grundnivåhöjningen? Vår jämförelsegrupp, SGI-gruppen, hade en starkare koppling till arbetsmarknaden än grundnivågruppen. De observerade skillnaderna mellan de båda grupperna över tid när det gäller förvärvsarbete och fortsatt barnafödande skulle därför helt enkelt kunna avspegla en skillnad i hur de reagerar på svängningar i arbetsmarknaden.

Det verkar rimligt att anta att olika grupper med olika förankring på arbetsmarknaden också påverkas olika av svängningar i arbetsmarknadsläget. Visserligen kan vi anta att många i SGI-gruppen också har en relativt svag anknytning till arbetsmarknaden (eftersom de ligger i ett snävt och lågt inkomstintervall), men vi kan inte utesluta att de båda grupperna är olika känsliga för konjunktursvängningar. I analysen tar vi hänsyn för detta genom att i modellen inkludera en så kallad interaktionsterm mellan gruppstillhörighet (grundnivågrupp respektive SGI-grupp) och andel med kontrolluppgift i hemkommunen.

Under observationsperioden minskade arbetslösheten i Sverige från knappt 11 procent år 1996 till knappt 6 procent år 2001, för att därefter öka något fram till år 2004 (7,4 procent).²⁷ För att försöka kontrollera för dessa förändringar inkluderar vår modell

1. p_i = andelen med kontrolluppgift i hemkommunen det första året efter första barnets födelse
2. om mamman själv hade kontrolluppgift från arbetsgivare samma år som första barnet föddes.

²⁷ Källa: SCB via Ekonomifakta.

4 Diskussion och slutsatser

Föräldrapenningen syftar främst till att täcka inkomstbortfallet vid ett barns födelse. Men försäkringen innehåller också en grundnivå för de föräldrar som inte har ett arbete att vara frånvarande ifrån under föräldraledigheten. Denna nivå var låg från 1970-talet och framåt, men sedan 2002 har den höjts markant flera gånger. Denna granskning syftar till att analysera effekterna av dessa höjningar.

Om det är en stor skillnad mellan grundnivån och den inkomstrelaterade ersättningen från föräldraförsäkringen så innebär det en drivkraft för en person att förvärvsarbeta innan hen skaffar barn. Men om grundnivån är alltför låg kan det riskera familjens ekonomiska grundtrygghet. Till viss del finns det alltså en konflikt mellan målet att förbättra den ekonomiska situationen för barnfamiljer med låga inkomster och att öka föräldrars, särskilt mammors, anknytning till arbetsmarknaden. Detta arbetsmarknadsmål är nära knutet till ett bredare mål om jämställdhet i hemmen och i arbetslivet. Om kvinnor inte har förvärvsarbetat innan de skaffar barn har de troligen en sämre ingångsposition på arbetsmarknaden efter en föräldraledighet.

Om ersättningen på grundnivå höjs markant relativt ersättningen på sjukpenningnivå leder det till att familjer tjänar mer på att låta den förälder som har lägst inkomst ta en större andel av föräldrapenningdagarna. Det kan leda till att mammor tar ut en större del av dagarna (eftersom de oftare har lägre inkomst) och därmed också leda till en än mer ojämn fördelning av föräldraledigheten. Men denna effekt undersöks inte i denna studie utan kan ses som en möjlig förklaring till utfallen av fortsatt barnafödande och förvärvsarbete som vi undersöker.

Granskningens resultat är att mammor som får föräldrapenning på grundnivå efter höjningen börjar förvärvsarbete något senare efter sitt första barn. Detta mönster syns inte bland mammor med föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Målkonflikten mellan kortsiktig ekonomisk trygghet och drivkraften att arbeta innan man skaffar barn för att få en högre föräldrapenning ökar om grundnivån höjs och sjukpenningnivån är oförändrad. De kortsiktiga och långsiktiga ekonomiska konsekvenserna av en höjning av grundnivån står därmed i konflikt till varandra. Det beror på att de kvinnor som använder föräldrapenning på grundnivå kan ha svårt att få ett arbete, vilket i sin tur kan medföra en långsiktigt svår ekonomisk situation.

Det verkar inte som att en höjd ersättning ökar benägenheten att skaffa sitt första barn bland barnlösa kvinnor med mycket låg inkomst eller ingen inkomst. Åtminstone gäller detta inte vid de ersättningsnivåer som gällde under den studerade perioden. Den enda gruppen där benägenheten att skaffa ett första barn tycks ha ökat som en konsekvens av den höjda grundnivån är kvinnor i grundnivågruppen som studerar. Eftersom studenter i de allra flesta fall kan vänta sig en högre inkomst efter examen ser de troligen studierna som en period med en tillfälligt begränsad ekonomi. En högre grundnivå gör det hushållsekonomiskt mer möjligt för studenter att skaffa ett första barn under denna period.

Grundnivåhöjningen ledde till att benägenheten att förvärvsarbete istället för att skaffa ett andra barn direkt under de två första åren efter första barnets födelse minskade något i grundnivågruppen. Detta är naturligtvis inte en avsedd effekt av grundnivåhöjningen men pekar på att även indirekta effekter av reformer bör utredas och tas med i en diskussion av konsekvenser av förändringar i den ekonomiska familjepolitiken.

Vidare visar analysen på att barnafödande och förvärvsarbete påverkas i olika grad av förändringar i ersättningsnivåer. Det är troligt att både nivån i ersättningen och storleken i förändringen är viktig här. Det gör att paralleller till andra höjningar (från andra nivåer) samt till andra sammanhang (till exempel andra länder eller andra utfall) bör göras med stor försiktighet och läsaren bör vara mycket noga med vilka slutsatser som kan dras och vilka som inte kan dras från denna och liknande studier.

Ett sätt att undvika effekter av plötsliga förändringar i vad som är ekonomiskt rimliga alternativ för föräldrar är att höja föräldrapenningen för båda inkomstgrupperna samtidigt, till exempel genom att även indexera brytpunkten mellan föräldrapenning på grund- och sjukpenningnivå. Föräldrapenningen på sjukpenningnivå förändras årligen, eftersom ersättningen grundar sig på den delen av SGI som understiger 10 prisbasbelopp. En möjlig lösning som undviker stora hopp i grundnivåersättningen är att låta föräldrapenningen på grundnivån följa föräldrapenningen på sjukpenningnivå genom årlig indexering. Om de två ersättningsnivåerna i försäkringen följs åt är det mindre troligt att stora förändringar i ersättningsnivåer påverkar blivande föräldrars beteende på icke avsedda sätt.

5 Bilaga A

5.1 Förklaring av åldersjusterade födelsetal i kapitel 2

Med födelsetal menas här antal födda första barn under ett kvartal dividerat med antal kvinnor som ännu inte fött ett första barn vid ingången till det kvartalet. Dessa födelsetal beräknas per kvartal och per åldersgrupp. För att justera för att åldersfördelningen kan variera något över tid viktas de åldersspecifika födelsetalen under ett kvartal med en ”standardpopulation” som avser åldersfördelningen över hela perioden.

Det åldersjusterade födelsetalet för ett kvartal k beräknas med följande formel

$$\bar{F}_k = \frac{\sum_{j=1}^k w_j F_{jk}}{\sum_{j=1}^k w_j}$$

där F_{jk} är det åldersspecifika födelsetalet för åldersgrupp j under kvartal k , och w_j är antalet i standardpopulationen för denna åldersgrupp.²⁸ I vårt fall är standardpopulationen beräknad på hela den studerade perioden.

5.2 Beskrivning av modell för förstabarnsfertilitet

I den modellbaserade analysen kan vi göra mer rättvisande jämförelser mellan grundnivågruppen och SGI-gruppen när det gäller benägenheten att skaffa ett första barn före och efter grundnivå-

²⁸ Se t.ex. Cochran, W. G. 1977. *Sampling Techniques*. 3:e utgåvan. Wiley.

höjningen. Vi modellerar halvårsvisa sannolikheter²⁹ att föda sitt första barn under de 30 halvåren efter kvinnans tjugonde födelsedag. Tidsskalan i modellen är alltså halvår efter kvinnans tjugonde födelsedag. Modellen inkluderar variabler som visar vilket kalenderår som levnadshalvåret ligger i. Modellen inkluderar också individuella faktorer som utbildning, inkomst, familjetyp (ensamstående eller gift/sammanboende) och om kvinnan har utländsk bakgrund och nyligen invandrat till Sverige, samt om kvinnan tillhörde grundnivågruppen eller SGI-gruppen under det aktuella året. Kalenderår ligger med i modellen för att fånga upp trender i förstabarnsfertiliteten som inte har något att göra med föräldrapenningens ersättningsnivå.

Tankegången i denna typ av analys är att om benägenheten (sannolikheten) att skaffa sitt första barn i grundnivågruppen ökade mer än i jämförelsegruppen just i samband med höjningen av grundnivån tyder detta på att den högre ersättningsnivån faktiskt har en effekt. Detta bygger på antagandet att de båda gruppernas barnafödande – i det fall att ersättningsnivån inte hade höjts – skulle ha utvecklats på samma sätt. I den ekonometriska litteraturen kallas denna typ av analys för ”difference-in-differences” eftersom den jämför skillnaden (före-efter höjningen) mellan två grupper.³⁰

I modellen fångas denna ”difference in differences” av en variabel som visar om kvinnan vid en viss tidpunkt efter 20-årsdagen tillhörde grundnivågruppen *och* har passerat den kalendertidpunkt då den höjda grundnivån skulle kunna påverka barnafödandet.

Modellen tar också hänsyn till variationen i arbetsmarknadsläget genom att inkludera andelen personer med kontrolluppgift från arbetsgivare i kvinnans hemkommun. Detta är viktigt eftersom grundnivågruppen kan skilja sig från SGI-gruppen i hur de påverkas av konjunkturen. Om arbetslösheten förändras kan arbetslösheten i SGI-gruppen förändras mer än i grundnivågruppen. Vi har tagit hänsyn till det genom att inkludera en interaktionsterm mellan

²⁹ Denna sannolikhet kallas också ”hazarden” i statistisk metodlitteratur. Se till exempel Singer J., och Willett J., It's about Time: Using Discrete-Time Survival Analysis to Study Duration and the Timing of Events. *Journal of Educational Statistics*, 1993, 18(2), 155-195.

³⁰ Se till exempel Angrist J. D., och Pischke J.-S. *Mostly Harmless Econometrics - An Empiricist's Companion*. Princeton University Press, 2009.

grupptillhörighet (grundnivågrupp/SGI-grupp) och variabeln som visar andelen med kontrolluppgift i hemkommunen.

Resultatet från den modellbaserade analysen pekar alltså också på att den höjda grundnivån inte har påverkat benägenheten att skaffa ett första barn – åtminstone när vi undersöker grundnivågruppen som helhet.

Modellen som används för att utvärdera effekten av höjd grundnivå på benägenheten att skaffa ett första barn är en hazardmodell i diskret tid (kalenderkvartal mätt från kvartalet efter kvinnans tjugonde födelsedag). I modellformuleringen är $k = \text{kalenderår}$ och $t = \text{kvartal efter 20:e födelsedagen}$. Modellen är en så kallad logit-modell för hazarden att föda ett första barn med styckvis konstant hazard per åldersgrupp om 2 år. Logit-hazarden antas bestå av en durationsberoende komponent $\mu_i(t)$, samt

- dummyvariabler D_k för kalenderår som individens levnadskvartal ligger i samt D_q för vilket kvartal (1,2,3,4) det är
- dummyvariabel D_g för grupptillhörighet (grundnivågruppen respektive SGI-gruppen)
- dummyvariabel D_r för om kvartalet ligger i tidsperiod då höjda grundnivån kan ha effekt.
- difference in difference variabel = dummyvariabel för om observationen är en individ i grundnivågruppen och avser ett kalenderkvartal som ligger i tidsperiod då höjda grundnivån kan ha effekt.

$$\begin{aligned} \text{logit}(p_{ti}) = \mu_i(t) + \sum_{k=1}^K \alpha_k D_k + \sum_{q=1}^4 \theta_q D_q + \beta_1 D_g + \beta_2 D_r + \rho D_{DiD} \\ + \beta_t' X_{ti} + \varphi C_i \end{aligned}$$

Observera att $\mu_{hi}(t)$ är logit av det som i durationsmodeller kallas ”baslinjehazarden”. Denna antas vara styckvist konstant i 2-årsperioder räknat från individens tjugonde födelsedag.

5.3 Estimerade hazardmodeller för förstabarnsfertilitet i avsnitt 2.2

Nedan visas regressionstabellen för den estimerade hazardmodellen för studenters födelsetal för första barnet under åren före och efter grundnivåhöjningen 1 januari 2013. Övriga regressionstabeller finns i ISF:s dokumentation och kan begäras ut vid behov.

Tabell 5.1. Estimerad hazardmodell i diskret tid (kvartal efter mammans 20-årsdag) för att få ett första barn. Kvinnor 20–35 år under perioden 2010–2014

Antal obs = 2 067 338				
Wald chi2(21) = 19 864,5				
Sannolikhet > chi2 = 0,0000				
Log pseudolikelihood -53095.73			Pseudo R2 = 0,2467	
D_barn1	Oddsquot	P-värde	95% Konfidensintervall	
Åldergrupp (Ref=20-23)				
22-23 år	0,120	0,000	0,110	0,130
24-25 år	0,279	0,000	0,258	0,301
26-27 år	0,529	0,000	0,491	0,570
28-29 år	0,845	0,000	0,783	0,911
32-33 år	1,033	0,507	0,938	1,138
34-35 år	0,912	0,183	0,797	1,044
Kalenderår (Ref=2010)				
2011	1,177	0,000	1,079	1,284
2012	1,143	0,002	1,049	1,245
2013	1,070	0,126	0,981	1,166
2014	1,000	-	-	-
Kvartal (Ref=1)				
2	1,384	0,000	1,249	1,534
3	1,747	0,000	1,582	1,928
4	1,835	0,000	1,663	2,024
Kort tid i Sverige	0,860	0,003	0,779	0,949

Ensamstående	0,023	0,000	0,021	0,025
Andel m. Kontrolluppgift i hemkommun	0,984	0,000	0,979	0,988
Grundnivågrupp	0,594	0,000	0,533	0,662
Kvartal#Grupp				
2#Grundnivågrupp	1,083	0,252	0,945	1,241
3#Grundnivågrupp	0,980	0,764	0,859	1,118
4#Grundnivågrupp	0,839	0,009	0,735	0,957
DiD jan14	1,153	0,006	1,041	1,276
Konstant	0,216	0,000	0,147	0,318

Tabell 5.2. Difference-in-difference-estimat för variabel DID_jan14 från modellen ovan

	<i>Estimat</i>	<i>Standardfel (Deltametoden)</i>	<i>P>z</i>	<i>95% Konfidensintervall</i>	
Difference in difference estimat	.0006153	.0002334	0.008	.00016	.00107

5.4 Beskrivning av modell för skattning andrabarnsfertilitet och sannolikhet för förvärvsarbete i avsnitt 3

I avsnitt 3 modelleras (logit) sannolikheten ("hazarden") för tre varandra uteslutande händelser:

1. skaffa ett andra barn innan man får viss förvärvsinkomst
2. börja förvärvsarbete (och ev. skaffa ett andrabarn samma år)
3. fortsatt föräldradighet/ej förvärvsarbete.

I modellformuleringen är k = kalenderår (1996–2001) med 1996 som referensår och t = år efter första barnets födelse (1,2,3,4) med 1 som referensår. Modellen är en logit-modell för hazarden för händelse h (till exempel få andrabarn innan förvärvsarbete) med

styckvis konstant hazard per år efter första barnets födelse. Logit-hazarden för händelse h antas bestå av en durationsberoende komponent $\mu_{hi}(t)$, en komponent med individvariabler som förändras med kalenderår $\beta_{ht}'X_{ti}$, och en komponent $\varphi_h C_i$ med individvariabler som inte förändras med kalenderår eller år efter första barnets födelse.

$$\text{logit}(p_{hti}) = \mu_{hi}(t) + \beta_{ht}'X_{ti} + \varphi_h C_i$$

De tidsvarierande kovariaten X_{ti} är:

1. $p_{i,t-1}$ = andelen med förvärvsinkomst eller åtminstone kontrolluppgift i mammans hemkommun året då första barnet föddes. Denna faktor mäter den lokala arbetsmarknaden och tar därmed hänsyn till om det är relativt svårt eller lätt att få jobb i kommunen.
2. Hushållstyp (ensamstående, gift/samboende). Om kvinnan har en ytterligare vuxen i hushållet påverkas inte bara drivkrafterna att söka jobb utan också möjligheter till fortsatt barnafödande samt till delat ansvar för det första barnet (vilket kan påverka möjligheter till arbete).

De tidskonstanta kovariaten är:

- Mammans ålder vid första barnets födelse i åldersklasser (25–29, 30–34, 35–39, 40–44 år). Ålder påverkar både barnafödande och förvärvsarbete och vi vill vara säkra på att vi inte mäter förändringar i åldersstruktur.
- Utbildningsnivå: Endast grundskola, Gymnasieutbildning, Högskoleutbildning. Även utbildningsnivå är avgörande för både chanser att få jobb och även hur barnafödandemönstret ser ut.
- Har mamman ett annat födelseland än Sverige och har hon invandrat senast 5 år innan första barnets födelse? Kvinnor som har invandrat kort innan första barnet kan ha högre barnafödande eftersom barnafödandet ofta blivit uppskjutet under migrationsprocessen. Nyinvandrade har också svårare att finna ett arbete än svenskfödda.

- Låg hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet under gränsen för låg ekonomisk standard vid första barnets födelse? Även om mammas inkomst låg under brytpunkten för grundnivå kan en partners inkomst ändå göra att hushållet inte har låg ekonomisk standard. En lägre hushållsinkomst kan innebära drivkraft till arbete.
- Mamman hade förvärvsinkomst eller åtminstone kontrolluppgift från arbetsgivare året innan första barnet föddes. Om mamman arbetat tidigare är det troligare att hon har lättare att få ett jobb.

Observera att $\mu_{hi}(t)$ är logit av det som i durationsmodeller kallas ”baslinjehazarden”. Denna antas vara styckvist konstant under vart och ett av åren efter första barnets födelse

$$\mu_{hi}(t) = \lambda_{h1i}1(t = 1) + \lambda_{h2i}1(t = 2) + \lambda_{h3i}1(t = 3) + \lambda_{h4i}1(t = 4)$$

så att λ_{ti} är logit-baslinjehazarden för händelse h det t :e året efter första barnets födelse. Vi antar att λ_{h1i} kan ha varierat trendmässigt under undersökningsperioden och också på olika sätt för grundnivågruppen och sjukpenningnivågruppen. Detta modelleras med 6 dummyvariabler för kalenderåren 1997–2002 (1996 är referens), en dummyvariabel för om mamman tillhörde grundnivågruppen vid första barnets födelse samt interaktionstermer mellan kalenderår och grundnivå i ekvationen för logit-baslinjehazarden för händelse h år t :

$$\begin{aligned} \lambda_{hti} = \alpha_{ht} + & (\gamma_{ht,97}D_{97} + \gamma_{ht,98}D_{98} + \gamma_{ht,99}D_{99} + \gamma_{ht,00}D_{00} \\ & + \gamma_{ht,01}D_{01}) + \varpi_{ht}D_g \\ & + (\delta_{ht,97}D_gD_{97} + \delta_{ht,98}D_gD_{98} + \delta_{ht,99}D_gD_{99} \\ & + \delta_{ht,00}D_gD_{00} + \delta_{ht,01}D_gD_{01}) \end{aligned}$$

Den ovanstående modellen tillåter att vi i en och samma modell kan testa både för en eventuell effekt av grundnivåhöjningen samt ett av de identifierande antagandena. Vi prövar effekten av höjningen under antagandet att trenden (ökningen mellan två kalenderår) i grundnivågruppen respektive SGI-gruppen var lika åren innan höjningen.

Under detta antagande gäller då att $\delta_{ht1} = \delta_{ht2} = 0$ och $\delta_{ht3} \neq 0$ för att vi ska kunna hävda att grundnivåhöjningen hade en effekt på sannolikheten för händelse h det t :e året efter första barnets födelse.

Tabell 5.3. Estimerad hazardmodell för Competing Risks under år 1–4 efter första barnets födelse. Avser de som fick sitt första barn 1997–2001. De konkurrerande händelserna varje år är: 1) Bara föda ett andra barn innan ha haft förvärvsinkomst 2) Ha förvärvsinkomst 3) Inget av de tidigare alternativen. Parameterestimaten ska tolkas som effekten av variabeln på logit av hazarden för den specifika händelsen givet relativt referenshändelsen ”inget händer”.

	<i>Bara_2a_barn</i>	<i>Förvärvsarbete</i>
AAr 2 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1997	3,994***	2,098***
AAr 2 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1998	4,070***	2,208***
AAr 2 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1999	3,991***	2,126***
AAr 2 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=2000	3,870***	1,953***
AAr 2 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=2001	3,823***	1,783***
AAr 3 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1997	3,764***	1,064***
AAr 3 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1998	3,690***	1,149***
AAr 3 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1999	3,812***	1,044***
AAr 3 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=2000	3,598***	0,728***
AAr 3 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=2001	3,737***	0,827***
AAr 4 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1997	3,468***	0,737***
AAr 4 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1998	3,312***	0,752***
AAr 4 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=1999	3,037***	0,313*
AAr 4 efter 1a barnets födelse # yrfdatbarn1=2000	3,344***	0,517***

	<i>Bara_2a_barn</i>	<i>Förvärvsarbete</i>
AAr 4 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=2001	3,308***	0,444**
AAr 2 efter 1a barnets foodelse # Grundnivaagrupp	-0,404	-3,058***
AAr 3 efter 1a barnets foodelse # Grundnivaagrupp	-0,283	-1,643**
AAr 4 efter 1a barnets foodelse # Grundnivaagrupp	0,261	-1,567**
AAr 2 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1997 # Grundnivaagrupp	0,214	0,332
AAr 2 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1998 # Grundnivaagrupp	-0,0371	0,268
AAr 2 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1999 # Grundnivaagrupp	0,104	0,389*
AAr 2 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=2000 # Grundnivaagrupp	0,305	0,00160
AAr 2 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=2001 # Grundnivaagrupp	0,441*	0,316
AAr 3 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1997 # Grundnivaagrupp	0,0665	-0,00190
AAr 3 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1998 # Grundnivaagrupp	0,307	-0,0650
AAr 3 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1999 # Grundnivaagrupp	0,134	-0,0251
AAr 3 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=2000 # Grundnivaagrupp	0,326	-0,508
AAr 3 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=2001 # Grundnivaagrupp	0,282	-0,225
AAr 4 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1997 # Grundnivaagrupp	-0,555	-0,0751
AAr 4 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1998 # Grundnivaagrupp	-0,351	-0,292
AAr 4 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=1999 # Grundnivaagrupp	0,246	0,231
AAr 4 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=2000 # Grundnivaagrupp	-0,0600	-0,322
AAr 4 efter 1a barnets foodelse # yrfdatbarn1=2001 # Grundnivaagrupp	-0,0282	-0,161

Bilaga A

	<i>Bara_2a_barn</i>	<i>Förvärvsarbete</i>
Invandrad < 5 aar	0,246 ^{***}	-0,175 ^{***}
Ensamstaaende	-1,161 ^{***}	-0,351 ^{***}
Hushaallets inkomst < 0,6*median	0,0153	-0,258 ^{***}
d_syss_b1=1	0,445 ^{***}	1,324 ^{***}
30–34	-0,156 ^{***}	-0,218 ^{***}
35–39	-0,629 ^{***}	-0,392 ^{***}
40–44	-1,743 ^{***}	-0,596 ^{***}
Gymnasieutbildn.	-0,0507	0,226 ^{***}
Hoogskoleutbildn.	0,0482	0,453 ^{***}
sgi_fast_02	-0,00199 ^{***}	0,000339
sgi2	0,00000110 [*]	-0,00000124 ^{***}
sgi3	-1,44e-10	5,84e-10 ^{***}
psyss_kommun	0,0129 ^{***}	0,00776 ^{***}
Grundnivaagrupp # psyss_kommun	-0,0151 [*]	0,0216 ^{**}
Constant	-4,523 ^{***}	-2,805 ^{***}
Observations	71026	
Pseudo R^2	0,187	
<i>AIC</i>	106315,1	

Anm.: * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001.

5.5 Beskrivande statistik över Grundnivågrupp och SGI-grupp i avsnitt 3

Tabell 5.4. Andel med kontrolluppgift från arbetsgivare

<i>Födelseår 1:a barn</i>	<i>Grundnivågrupp</i>	<i>SGI-grupp</i>
1996	18,0	90,7
1997	18,6	89,4
1998	16,7	89,1
1999	16,1	89,9
2000	19,6	89,2
2001	20,1	90,2

Tabell 5.5. Åldersfördelning förstföderskorna kvartal 4 år 2000 i grund- respektive SGI-grupp

<i>Andel (i procent)</i>		
<i>Åldersgrupp</i>	<i>Grundnivågruppen</i>	<i>SGI-grupp</i>
25–29	55,5	67,0
30–34	28,8	25,5
35–39	13,0	6,5
40–44	2,7	1,0
	N=1 644	N = 7 925

Tabell 5.6. Högst uppnådda utbildningsnivå bland förstföderna Q4 år 2000 i grund- respektive SGI-gruppen

<i>Andel (i procent)</i>		
	Grundnivågrupp	SGI-grupp
Endast grundskola eller okänt	24,1	8,0
Gymnasieutbildning	39,1	67,0
Högskoleutbildning	36,8	24,9
	N = 1 644	N = 7 925

Tabell 5.7. Estimerade sannolikheter att föda ett andrabarn eller förvärsarbete per år efter första barnets födelse, grupp och kalenderår när första barnet föddes

<i>År efter 1:a barnets födelse</i>	<i>Grupp (Grundnivå/SGI)</i>	<i>Kalenderår 1:a barnets födelse</i>	<i>Få ett andra barn</i>	<i>Förvärsarbete</i>
1	Grundnivågrupp	1996	0,038	0,056
1	Grundnivågrupp	1997	0,044	0,072
1	Grundnivågrupp	1998	0,048	0,092
1	Grundnivågrupp	1999	0,042	0,074
1	Grundnivågrupp	2000	0,036	0,100
1	Grundnivågrupp	2001	0,051	0,055
1	SGI-grupp	1996	0,010	0,290
1	SGI-grupp	1997	0,012	0,286
1	SGI-grupp	1998	0,011	0,270
1	SGI-grupp	1999	0,013	0,249
1	SGI-grupp	2000	0,014	0,252
1	SGI-grupp	2001	0,016	0,264
2	Grundnivågrupp	1996	0,184	0,146
2	Grundnivågrupp	1997	0,207	0,187
2	Grundnivågrupp	1998	0,179	0,200
2	Grundnivågrupp	1999	0,187	0,204
2	Grundnivågrupp	2000	0,217	0,130
2	Grundnivågrupp	2001	0,227	0,143
2	SGI-grupp	1996	0,155	0,618

<i>År efter 1:a barnets födelse</i>	<i>Grupp (Grundnivå/SGI)</i>	<i>Kalenderår 1:a barnets födelse</i>	<i>Få ett andra barn</i>	<i>Förvärvsarbete</i>
2	SGI-grupp	1997	0,153	0,626
2	SGI-grupp	1998	0,153	0,643
2	SGI-grupp	1999	0,150	0,633
2	SGI-grupp	2000	0,151	0,605
2	SGI-grupp	2001	0,160	0,570
3	Grundnivågrupp	1996	0,153	0,181
3	Grundnivågrupp	1997	0,157	0,197
3	Grundnivågrupp	1998	0,178	0,195
3	Grundnivågrupp	1999	0,173	0,188
3	Grundnivågrupp	2000	0,190	0,099
3	Grundnivågrupp	2001	0,196	0,133
3	SGI-grupp	1996	0,216	0,320
3	SGI-grupp	1997	0,205	0,346
3	SGI-grupp	1998	0,188	0,370
3	SGI-grupp	1999	0,214	0,338
3	SGI-grupp	2000	0,201	0,289
3	SGI-grupp	2001	0,217	0,300
4	Grundnivågrupp	1996	0,143	0,201
4	Grundnivågrupp	1997	0,109	0,158
4	Grundnivågrupp	1998	0,117	0,134
4	Grundnivågrupp	1999	0,152	0,137
4	Grundnivågrupp	2000	0,158	0,102
4	Grundnivågrupp	2001	0,156	0,110
4	SGI-grupp	1996	0,133	0,339
4	SGI-grupp	1997	0,166	0,273
4	SGI-grupp	1998	0,146	0,283
4	SGI-grupp	1999	0,130	0,216
4	SGI-grupp	2000	0,159	0,239
4	SGI-grupp	2001	0,158	0,228
Antal observationer			71 026	

Anm.: Sannolikheterna ovan är beräknade från en estimerad Competing-Risk-modell som beskrivs i detalj i bilaga 5.4.

Referenser

Andersen S. N. Drange, N., Lappegard, T., Can a cash transfer to families change fertility behaviour? *Demographic Research*, 2000, 38:33, 897–928.

Angrist J. D., och Pischke J.-S. *Mostly Harmless Econometrics - An Empiricist's Companion*. Princeton University Press, 2009.

Arntz M., Dlugosz S. och Wilket R. The sorting of female careers after first birth: A competing risk analysis of maternity leave duration. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 2017, 79:5, s. 689:716.

Gnoth C., Godehardt D., Godehardt E. och Frank-Herrmann P. Time to pregnancy: results of the German prospective study and impact on the management of infertility. *Human Reproduction*, 2003, 18(9), 1959–1966.

Riksförsäkringsverket, *När har vi råd att skaffa fler barn?* RFV Analyserar 2003:8.

Riksförsäkringsverket, *När har vi råd att skaffa barn?* RFV Analyserar 2001:8.

Evertsson M., och Duvander A.-Z., Parental Leave- Possibility or Trap? Does Family Leave Length Effect Swedish Women's Labour Market Opportunities? *European Sociological Review*, 2010, 27, 1-16.

Fahlén, S., och Oláh , L., Female employment, work hours and childbearing intentions in Sweden in the early 2000s: A capability perspective. *Working Paper 2010:8, Linnaeus Center on Social Policy and Family Dynamics in Europe*. Stockholm University

Fahlén S., Oláh L.S. Work and Childbearing Intentions from a Capability Perspective: Young Adult Women in Sweden. In: Oláh L.S., Frątczak E. (eds) *Childbearing, Women's Employment and Work-Life Balance Policies in Contemporary Europe. Work and Welfare in Europe*. 2013, Palgrave Macmillan, London

- Statistiska centralbyrån. *Barnafödande och sysselsättning. Upp- och nedgången i fruktsamheten 1985-1997*. Demografiska rapporter 1998:1
- Statistiska centralbyrån. *Arbetsmarknadsstatus och fruktsamhet. Påverkar anknytningen till arbetsmarknaden kvinnor och mäns barnafödande?* Demografiska rapporter 2001:2
- Inspektionen för socialförsäkringen. *Höjd grundnivå i föräldraförsäkringen*. Rapport 2016:1.
- Inspektionen för socialförsäkringen. *Ett jämställt uttag? Reformen inom föräldraförsäkringen*. Rapport 2012:4.
- Inspektionen för socialförsäkringen. *Effekter på jämställdhet av reformer i föräldrapenningen*. Rapport 2013:17.
- Lalive, R., och Zweimuller, J.. How does parental leave affect fertility and return to work? Evidence from two natural experiments. *The quarterly Journal of Economics*, 2009, 1363–1402.
- LaLive, R., Schlosser, A., Steinhauer, A., och Zweimüller, J. Parental leave and mothers' careers: The relative importance of job protection and cash benefits. *Review of Economic Studies*, 2014, 81, 219-265.
- Prop. 2002/03:1, *Ekonomisk trygghet för familjer och barn*.
- Putter H., Fiocco M., och Geskus R., Tutorial in biostatistics: Competing risks and multi-state models. *Statistics in Medicine*, 2007, 26, s. 2389–2430.
- Silva, E., *Essays on income and fertility: Sweden 1968–2009*. Lund: Lunds universitet 2014.
- Singer J., och Willett J., It's about Time: Using Discrete-Time Survival Analysis to Study Duration and the Timing of Events. *Journal of Educational Statistics*, 1993, 18(2), 155-195.
- Thalberg, S. *Student and Family Formation. Studies on educational enrolment and childbearing in Sweden*. 2013, Sociologiska institutionen. Stockholms universitet.
- Wood, J. N., Economic and institutional context and second births in seven European countries. *Population Research and Policy Review*, 2016, 35, 305–325.

isf
INSPEKTIONEN FÖR
SOCIALFÖRSÄKRINGEN

adress Box 202, 101 24 Stockholm *besöksadress* Fleminggatan 7
telefon 08 58 00 15 00 *fax* 08 58 00 15 90 *e-post* registrator@inspsf.se *webb* www.inspsf.se

ISBN 978-91-88837-40-0